Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Октябрийн 1921 оной 21-нээ гарана | № 237 (17660) | 1987 оной октябриин 15, четверг | Сэн 3 мүн.

„КПСС-эй XXVII съездын хараалhан революционно хараа шэглэлээр, эб найрамдалай, совет хүнүүдэй ажана байдалые хубилган шэнэдхэлгын замаар урагшаа!“

(АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН СОЦИАЛИС РЕВОЛЮЦИИН 70 ЖЭЛЭЙ ОЙДО ЗОРЮУЛАГДАhАН КПСС-эй ЦК-гай УРЯАНУУДhАА).

ЛЕНИНГРАДАЙ ЭДЭБХИТЭДТЭЙ УУЛЗАЛГА

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). Партиин ветерануудтай, революционно ...ргүүдэтэ хабаадагшадтай, түсэбтэ табан жэлнүүдэй ...нуудтай, Ленинградай партийна организациин эдэбхи... М. С. Горбачев октябриин 13-да Смольныйн актова зал ...ааба.

...ргашад КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариие альмаар уггаа. Ленинградай ажалай гвардиин баатарнууд, ...сойлой ажал ябуулагшад ветерануудтай хамта зал соо ...

...ой ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-ийн Ленинградска обкомой нэгэдэхи секретарь Ю. Ф. Соловьев...ые нэгэгэ.

...й уулзалга Октябриин алдарта ойн урда тээхэнэ боллаа гэжэ тэрэ мэдүүлбэ. Эндэ 70 жэлэй урда тээ ...Ленинэй Совет засагые соносхоhон, Эб найрамдал туг...ар тухай илаhан арадай түрүүшын декредүүдые батаа...Смольныйн түүхэтэ зал соо, үе сагуудай таhаршабоо барисаан, алдарта революционно ёно заншалнуу...залгамжалгын агууехэ хүсэн илангаяа эли тодоор мэ...

...эн Октябрь манай Эхэ ороной мүнөөнэй хэрэгүүдтэ ...нуулгэдэhээр. 1985 оной апрельhээ хойшо орон доо... социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха, ниидсэбайдалай бухы hалбаринуудые хубилган шэнэдхэхэ ...асари ехэ хэмжээнэй, революционно гүнзэгы удха шаа...удэлмэри ябуулагдажа байна.

...ин тодорхойлhон политическэ хараа шугам арад түмэ...ын эрмэлэзэлдэ, аша туhада гүйсэд харюусана. Оро... социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха, ниидэлдэриин ажабайдалые демократизацилха, олониин...ургэхэжэ, дуулгажа байгылые хүгжөөхэ, эмхидхэл, гуриг...ин журамые бэхижүүлхэ, даалгагдаhан хэрэгэйнгээ түсөөрнуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ талаар партиин

...hанал бодолдо нүлөөлхэ байха гэжэ найданаб. Нүхэдүүд, энэмнай шиидхэхы эрхэ нүхэсэл болоно гэжэ манай юрэнхы түүхэhээ, Ленинэй хотын түүхэhээ ойлгоно, мэдэнэбди. Хүн хадаа хубилган шэнэдхэлгын хэрэгэй гол хабаадаха нюур болоно. Манай обществын хүгжэлтын мүнөөнэй шатада, манай социалис гүрэнэй түүхын эрид эрьелтын шатада бидэнэй шиидхэжэ байhан тэдэ асари ехэ зорилгонуудые хүсэл зоригтой, өөртөө этигэдэг, бэлүүлэгдэжэ байhан политикада найдадаг, ажал хэрэгээ hайнаар мэдэдэг хүнэй амжалтатайгаар бэлүүлхэ байhаниинь арсашагүй. Энэ талаар ленинградайхид зүрхэ сэдьхэлыемни баярраар халяаба.

Эндэ, 1917 оной октябрь hарын үдэрнүүд тухай нангин дурасхаал хадагалдаг Смольныйн сагаан мрамор ханатай зал соо байхадаа, зүрхэ сэдьхэлээ ехээр хүдэлгэжэ байнаб. Восстани хэлгээ унжагайруулбал, үхэлэй аюултай адли байна гэжэ hайн ойлгоhон Владимир Ильич Ленин октябриин 25-най (ноябриин 7-ной) hүни иишэ, революциин штабта, ерээ hэн. Эндэhээ, Смольный соо...hоо, иимэ үгэнүүд соностоо бэлэй: Тэрэниие бэелүүлхэ шухала байhан тухай большевигүүдэй ходо хэлэдэг байhан революци хэгдээ! Эндэhээ Октябрь бухы орон соогуур алхалhан, тэрэнэй суртал hүргаалнууд бухы дэлхэй дээгүүр тараhан байгаа.

Хүдэлмэришэн анги Октябриин революциин түгэлдэр, түрүү хүсэн болодог hэн. Тэрэнэй түрүү эзэргэнүүдтэ Питерэй пролетаринар заатагүй дабшадаг байгаа. Тэдэнэр Россин гурбан революци хэгшэд, хүдэлмэришэн ангиин урма ізоригой, эрилтэ хэрэглэмжэнүүдэй, hанаашалгануудай тодорхой барометр болодог бэлэй. Тэдэнэй тухай В. И. Ленин иигэжэ хэлээ hэн: «Питерэй хүдэлмэришэд хадаа Россин хүдэлмэришэдэй багахан хубинь болоно. Гэбэшье тэдэнэр эрхим түрүү, эгээл ушар ёно ойлгодог, эгээл революционно, эгээл бата, хоо...hон үгэ хүүртэ этигэхэгүй, сүхэрхэгүй, буржуазиhаа айха hүрдэхэгүй Россин хүдэлмэришэн ангиин ба бухы ажалшадай отрядуудай нэгэниинь мүн».

Ленинскэ парти хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэрилэгшэ, бодото байдалда үндэhэлдэг, үнэн сэхэ бухы юумэ арад зоной дунда нэбтэрүүлэгшэ болодог байгаа. Тэрэ Россин ажалшадые хуушан дэлхэйе hамна бута сохилгодо бодхоогоо hэн. Октябриин үдэрнүүдтэшье, социализм байгуулгын түрүү эзргын бухы зам дээрэ, хубилган шэнэдхэлгын мүнөөнэй ажал хэрэгүүдтэшье парти манай совет обществын политическэ, үзэл сурталай, сэдьхэл бодолой манлай болодог байгаа, мүнөөшье байhаар.

Октябриин восстаниин урда тээхэнэ дары түргэн ябуулганнуудые хэхые урялхадаа, Ленин иигэжэ бэшээ hэн: «Большевигүүдэй партиин бухы нэрэ хүндэ hэжэглэлдэ ороод байна». Партиин нэрэ хүндые сахин хамгаалха гээшэ имагтал үнэн зүб политика зохёохо бэшэ, харин соносохо гэhэн удхатай. Энэнь зоримгойгоор, айха гайхахые мэдэнгүйгөөр ажалаа ябуулха, хараалhан бухы юумээ бодото дээрэнь ороодосотойгоор бэелүүлхэ, найдуулганнуудаа дүүргэхэ гэhэн удхатай. Ленинэй хүтэлбэрилhэн түрүүшын марксистска кружогуудhаа түүхээ эхилhэн Ленинградай партийна организаци Ленинэй эн ёно заншалые олон арбаад жэлнүүдтэ нангинаар сахижа ябана. Үнэхөөрөөшье, 1917 оной апрель hарада Владимир Ильичтэ барюулагдаhан нэгэдэхи номерой партийна билет домог суута Выборгын талын большевигүүдээр тэрээндэ бэшэгдээ hэн. Социалис революцида бэлдэлгэдэ, тэрэнэй илалтада, шэнэ байдал байгуулгада большевистскэ үгөөрөө, хэрэгээрээ сэгнэшэгүй хубитаяа оруулhан нугаршагүй хатуу зоригтой олон мянган партиецуудай нэрэнүүдые Ленинград, ленинградайхид дурсан hанажа байдаг.

Социализмын бата бэхи индустриин үндэhэ hуурилие байгуулгада Ленинградай оруулhан хубита hэлгэгдэшэгүй, асари ехэ юм. Шэнэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ зохёохы ёhоор хандаха эрилтэ табидаг байгаа. Техникэдэ, экономикодо, үйлэдбэриин эмхидхэлдэ ленинградайхид бэдэрэлгэнүүдые хэдэг hэн.

Карл Марксын нэрэмжэтэ заводой ажалшадай түрүүшын үгтамжын түсэб, «Севкабелиин» техническэ промышленностиин мүнгэн hангай түрүүшын түсэбүүд, Нева мүрэнэй эрье дээрэхи Ленинэй нэрэмжэтэ машина бүтээлгын заводто байгуулагдаhан ажахын тоосооной түрүүшын бригаданууд, «Красный выборжец» заводто дэлгэрhэн, удаань хэдэн мянган коллективүүдээр дэмжэгдэhэн социалис мүрысөөн тухай түрүүшын договорнуудай нэгэн — эдэ бүгэдэ ажахы эрхилэлгын социалис онол аргануудай дунда хэтын хэтэдэ оруулагданхай.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Ленинэй хото үсэд шанга байлгын, эрэлхэг зоригой, илалта туйлаха хүсэл эрмэлэзлэй hүлдэ болоhон байгаа. Хүреэлэгын 900 үдэр, хүндэ бии байhан эгээл гол, эгээл гэрэлтэ hайхан юумэ — баатаршалга хэхээр, ажабайдалай аша туhада бэеэшье зорюулхаар бэлэн байгылые түөөгөө hэн. Олон мянгаад леНинградайхид Пискаревско хүүр дээрэ мүнхын нойроор нойрсожо байдаг. Эхэ оромнай тэдэнэй нангин дурасхаалые хэтын хэтэдэ сахин хамгаалжа байг лэ, энэ гашуудалта дурасхаал манай зүрхэ сэдьхэлдэ хэтэдээ оршон мандажа байг лэ!

Ленинградай баатаршалга хадаа арад түмэнэй залиршагүй хүсэл зоригой, совет патриотизмын толотомо гэршэ жэшээ мүн! Бухы оромнай Ладога дээгүүр ажамидаралай харгы гаргаа hэн. Ерээдүйн илалтадаа этигэл найдал түрүүлжэ, тэмсэлшэ Ленинград бухы орондоо туhалhан байгаа. Тэсэжэ гараад, илалта туйлаа!

Партиин ветерануудта, революционно үйлэ хэрэгүүдтэ, граждан ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнуудта хабаадагшадта, түсэбтэ табан жэлнүүдэй ударнигуудта үнэн зүрхэнэй баяр баясхалангай үгэнүүдые мүнөөдэр хэлэнэбди. Тэдэнэр энэ габьяада нүртөө. Эндэ, энэ зал соо hуугhан, тэрэнэй газаа тээ байhан хүнүүдтэ, hаhа барагшадташье эдэ үнэн зүрхэнэй үгэнүүдээр ханданабди. Таанадай баатаршалгые, таанадай шэн габьяата ажалые Эхэ ороннай, парти хэзээдэшье мартахагүйл!

Мүнөөнэй ажал хэрэгүүдтэ, хубилган шэнэдхэлгэ гэжэ нэрлэгдэдэг хүшэр хүндэ, харюусалгатай хүдэлмэридэ ленинградайхидай харуулhан жэшээнүүдые КПСС-эй ЦК үндэрөөр сэгнэнэ. Хоёр жэлэй урда тээ энэ зал соо бидэнэй хоорондо социализмые хүгжөөлгын шэнэ түүхэтэ шатада ороной-мнай урда табигдаhан зорилгонууд тухай бүтэмжэтэй hайн, үнэн зүрхэнэй хөөрэлдөөн болоо hэн. Энэ хадаа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин уялганнуудые намда даалгаха тухай ЦК-гай шиидхэбэриин абтаhанай hүүлээр минии түрүүшын командировко болоо бэлэй. Энэ командировкын адрес дэмы шэлэгдээгүй байха. Ленинградай, тэрэнэй хүдэлмэришэн ангиин, Ленинградай ажалшадай, Ленинградай партийна организациин манай гүрэнэй ажабайдалда, партиин хараалhан хубилалтануудые бэелүүлгэдэ ямар ехэ үүргэ дүүргэдэг байhаарнь тэрэ тодорхойлогдоо бэлэй.

Тиихэдэ, 1985 оной хабар, ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхалгын харгы замууд эршэмтэйгээр бэдэрэгдэжэ байгаа. Энэ бэдэрэлгын үрэ дүнгүүдhээ социализмын хуби заяан дулдыдаhан юм гэжэ хэлэжэ болоно. Москвада Пролетарска районой ажалшадтай уулзалганууд болобо, удаань Ленинград руу командировкодо эльгээгдээ hэм. ЦК-гай Апрелиин Пленумэй шиидхэбэринүүдээр манай общество дотор мүндэлhэн юумэн тухай Ленинградай хүдэлмэришэдэй тобшохоноор, тон тодоор, дэлгэрэнгыгээр мэдүүлhыень hананаб: Эхилhэн юумэеэ оролдосотойгоор үргэлжэлүүлхэ, үгэ хүүрээ ажал хэрэгээрээ баталха. Мүнөөдэр ленинградайхидтай уулзаха үедэмнай энэ тобшолол соностоhон байгаа.

Тиихэдэ энэнь политическэ захяа заабари мэтээр Центральна Комитедтэ зорюулагдаа hэн. Үшөө тэрэ хүшэр хүндэ үе сагта, совет обществын ажабайдалда бэрхэшээл тубэгүүдэй: ушаржа байхада, партидаа ажалшадай олгоhон этигэл найдалай мандат боложо, тодо хурсаар соностоо бэлэй.

Арад зонhоо хүртэhэн этигэл найдалаа харюулхын тула партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй бэелүүлhэн юумэн тухай, даб дээрэ шиидхэгдээгүйшье hаа, хойшолуулашагүйгөөр бэелүүлгдэхэ ёнотой юумэн тухай hаяхан хэлэхэ ушартай болоо hэм. Гэбэшье гол юумэн тухай хэдэхэн үгэ хэлэхые хүсэнэб.

Тиихэдэ баталагдан абтаhан залаи сэхэ шиидхэбэринүүд ашаяа харюулжа байна гэжэ тодорхойгоор хэлэхэ арга үнгэрhэн үе саг олгобо. Энэниие ленинградайхидай батадхажа байhыень мүнөөдэр үшөө дахин дуулаhан байнаб.

Энэ зам XXVII съезд дээрэ тодорхой стратеги, ажал ябуулгануудай үндэhэ баримтатай программа болгогдожо абтаа hэн. Олонхи арад түмэн тэрэниие дэмжээ. Апрелиин, XXVII съездын хараа шугам революционно хубилган шэнэдхэлгын бодомжые үндэhэлhэн, тэрэниие бата бэхи бодото ажал ябуулгануудай харгы замда оруулhан партиин Центральна Комитедэй январиин болон июниин Пленумүүдээр үргэлжэлүүлэгдээ.

Мүнөө бидэ хубилган шэнэдхэлгын эрид эрьелтын шатада хүрэжэ ерээд байнабди. Тэрэ манай ажабайдалай бухы hалбаринуудта — материальна ба оюун ухаан бодолой hалбаринуудта — нэбтэрүүлэгдэхэ ёнотой. Хубилган шэнэдхэлгын үйлэ хэрэгүүдые гүнзэгырүүлгэ, манай бухы үргэн ехэ ороной олон түмэн ажалшадые тэдээндэ элсүүлэн хабаадуулга хадаа энэ шатын онсо шэнжэнь болоно. Эгээл тиимэhээ бидэнэй урда эрхэтэн ёноной эрэлхэг зоригтой байлга, ушар ёно ойлголо, оюун ухаан бодолой ба бухы хүсэ шадалаа элсүүлхэ эрилтэ табигдана. Нүхэдүүд, Ленинэй hүргаалнуудта, Октябриин ёно заншалнуудта үнэн сэхэ байхадаа бидэ эдэ бүгэдэндэ үндэhэлхэ ёнотойбди!

Совет хүнүүд энэниие hайнаар ойлгоно, хэды орёо түбэгтэй, хүндэ хүшэр байгаашье hаань, хэды шэнэшье hаань, хубилган шэнэдхэлгын энэ харюусалгатай шатын зорилгонуудай амжалтатайгаар шиидхэгдэхынь тула бухы юумэ хэхээр бэлэн байна гэжэ эдэ удэрнүүдтэ ленинградайхидтай уулзалгануудни, хөөрэлдөөнүүдни намайе этигүүлбэ.

Хубилган шэнэдхэлгын эршэ дэлисые парти бухы шатануудта: дээдэ, дунда ба эхин — элсүүлэн хабаадуулна. Эндэ хубилган шэнэдхэлгын хуби заяан шиидхэгдэжэ байна. Партиин хараалhан социальна ябуулгые бэелүүлгэ ниитын хүгжэлтын зорилгонуудые бодомжолгодо, энэ хүгжэлтын эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ харюусаhан суртал hүргаалнуудые нэбтэрүүлгэдэ тэрэнэй зохёохы, үүсхэл эдэбхитэ үүргэ таhаршагүй холбоотой байна.

Богони болзор соо парти шэнэ теоретическэ, гүнзэгы үндэhэн баримтатай байгуулалта зохёогоо, хубилган шэнэдхэлгын ба хурдадхалгын теори бэлдэжэ, бодото дээрэнь бэелүүлжэ захалhаниинь тон шухала удха шанартай байна гэжэ би hананаб. Энээндэ үндэhэлэн дотоодын ба улаасхоорондын политика бэелүүлнэбди. Шэнэ бодото байдалые тэрэ хараада абадаг байна гэжэ hананаб.

Ямаршье нюусагүй, хурдан түргэнөөр хүгжэдэг иимэ байгуулалта зохёоходоо, бидэ үе сагаар шалгадаhан урдыигаа дүй дүршэлдэ, гол шухалань гэхэдэ, ленинскэ методологидо, социализмын теори болон ажал ябуулгада Ленинэй нэбтэрүүлhэн сүртал hүргаалнуудые гүнзэгыгөөр бодомжолжо үзэхэ гэhэн методологидо тушэглэhэн байгаабди. Мүнөө партиин саг үргэлжэ бодомжолжо, согсолжо байhан шэнэ бодото дүй дүршэл шэнэ теоретическэ тобшололнуудай эшэ үндэhэн болоно. Эзлжээндэ тэрэ ажахын, гүрэнэй ба социально-соёлой байгуулалтын шэнэ зорилгонуудые табиха арга олгоно. Энэнь нэн түрүүн марксистско-ленинскэ теорие саашадань хүгжөөхэ, орон дотор ниитын бухы ухаан бодолые эдэбхижүүлхэ эрилтэ табина.

Мүнөө бидэ манай обществын бухы түрүү зохёохы хүсэнүүдэй харилсаае хэзээ хэзээнэйхиhээ тон үргэнөөр, гүнзэгыгөөр хүгжөөхэ болоноби. Тэрээнгүйгөөр хубилган шэнэдхэлгын асуудалнуудые, зорилгонуудые бэелүүлжэ, совет обществые хүгжэлтын тон шэнэ шатада гаргаха зорилгые шиидхэжэ шадахагүй байнабди. Имагтал парти, обществын бухы хүсэнүүдые нэгэдүүлдэг манай ленинскэ парти энээниие бэелүүлжэ шадаха юм.

Эмхидхэлэй-политическэ ба сэдьхэл бодолой талаар түгэлдэр байhаараа манай парти хүсэтэй.

Манай ороной 19 миллионhоо дээшэ коммунистнууд 442 мянган эхин, 520 мянган цехэй партийна эмхинүүдтэ, 730 мянган партийна бүлэгүүдтэ нэгэдэнэ. Тэдэнэр предприяти, барилга, колхоз, совхоз, научна ба hуралсалай эмхи зургаан бүхэндэ, хүтэлбэрилгын зургаануудта хүдэлмэрилхэдөө, обществын ажабайдалай бухы hалбаринуудта нүлөө үзүүлнэ.

Октябриин парти тэрэнэй революционно хубилалтануудай хэрэгэй хуби заяанай түлөө түүхэтэ харюусалгатай байhанаа мэдэрээд, тэдэниие ударидажа байна. Ниитын ажабайдалай бухы шахуу hалбаринуудта олон жэл соо ушаржа байhан хангалтагүй үйлэ хэрэгүүдые, бэрхэщээл түбэгүүдые гаталан дабалга, манай олон тоото ажалшадай сэдьхэл бодолые гуримшуулан hайжаруулга, хубилган шэнэдхэлгын сухарюулагдашагүй байлга — эдэ бүгэдэ 70 жэлэй урда тээхидэл адли партиhаа хүсэн түгэс политическэ хүсэл зориг, буладтал хатуу жаяг журам, эдэбхи үүсхэлтэй, зохёохы ёноной, зоримгой бодото ябуулгануудые эринэ.,

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

ЕВОЛЮЦИИН ПАРТИ — ХУБИЛГАН ШЭНЭДХЭЛГЫН ПАРТИ

М. С. ГОРБАЧЕВОЙ ХЭЛЭhЭН ҮГЭ

...ой нүхэдүүд!

...ого Союзай Коммунис ...Центральна Комитедэй ...ааналые, бухы ле...ийдые, халуунаар ...ааб. Партиин, ажалай, ...ба Эсэгэ ороноо хам... Агууехэ дайнуудай ве... ...ые, үйлэдбэриин туг...ые, Ленинградай ин...ийн түлөөлэгшэдые, ...ой совет, ажахын, проф... ба комсомолой эдэбх... ...ын зүрхэнhөө амар... Манай партиин Цент... Комитедэй, КПСС-эй ...Политбюрогой болон ...ой правительствын ажал ...ой ленинградайхидай ...ой дэмжэжэ байhан ту... ...ой хэлэгдэhэн үгэнүүдэй ...ой ленинградайхидай ...ой баярые хүргэ...

...ой шэнэдхэлгэ гэжэ ...ой нэрэлhэн манай асари ...ые ветерануудай дэм...ой hанаанайнь түлөө танда, ...ой Николай Степанович ...ой hайнийе хүргэнэб. ...ой Балтиин заводто би...ой хөөрэлдөө hэмди. ...ой ажалай ба партийна ...ой баатаршалга гаргажа ...ой түлөө партийна ...ые хүргэнэб. Агууехэ ...ой хэргэлэ үргэлжэ...ой хүндэ хүшэр зорил...ой шиидхэжэ, мүнөө үе...ой ажишээ абахаар хүнүүд ...ой эды олон гэшэб! ...ой нүхэдүүд, эдэ үдэр...ой Октябриин 70 жэлэй ...ой гаалнууд бухы дэлхэй дээгүүр ...ой тараhан байгаа.

Хүдэлмэришэн анги Октябриин революциин түгэлдэр, түрүү хүсэн болодог hэн. Тэрэнэй түрүү эзргэнүүдтэ Питерэй пролетаринар заатагүй дабшадаг байгаа. Тэдэнэр Россин гурбан революци хэгшэд, хүдэлмэришэн ангиин урма ізоригой, эрилтэ хэрэглэмжэнүүдэй, hанаашалгануудай тодорхой барометр болодог бэлэй. Тэдэнэй тухай В. И. Ленин иигэжэ хэлээ hэн: «Питерэй хүдэлмэришэд хадаа Россин хүдэлмэришэдэй багахан хубинь болоно. Гэбэшье тэдэнэр эрхим түрүү, эгээл ушар ёно ойлгодог, эгээл революционно, эгээл бата, хоо...hон үгэ хүүртэ этигэхэгүй, сүхэрхэгүй, буржуазиhаа айха hүрдэхэгүй Россин хүдэлмэришэн ангиин ба бухы ажалшадай отрядуудай нэгэниинь мүн».

Ленинскэ парти хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэрилэгшэ, бодото байдалда үндэhэлдэг, үнэн сэхэ бухы юумэ арад зоной дунда нэбтэрүүлэгшэ болодог байгаа. Тэрэ Россин ажалшадые хуушан дэлхэйе hамна бута сохилгодо бодхоогоо hэн. Октябриин үдэрнүүдтэшье, социализм байгуулгын түрүү эзргын бухы зам дээрэ, хубилган шэнэдхэлгын мүнөөнэй ажал хэрэгүүдтэшье парти манай совет обществын политическэ, үзэл сурталай, сэдьхэл бодолой манлай болодог байгаа, мүнөөшье байhаар.

Октябриин восстаниин урда тээхэнэ дары түргэн ябуулганнуудые хэхые урялхадаа, Ленин иигэжэ бэшээ hэн: «Большевигүүдэй партиин бухы нэрэ хүндэ hэжэглэлдэ ороод байна». Партиин нэрэ хүндые сахин хамгаалха гээшэ имагтал үнэн зүб политика зохёохо бэшэ, харин соносохо гэhэн удхатай. Энэнь зоримгойгоор, айха гайхахые мэдэнгүйгөөр ажалаа ябуулха, хараалhан бухы юумээ бодото дээрэнь ороодосотойгоор бэелүүлхэ, найдуулганнуудаа дүүргэхэ гэhэн удхатай. Ленинэй хүтэлбэрилhэн түрүүшын марксистска кружогуудhаа түүхээ эхилhэн Ленинградай партийна организаци Ленинэй эн ёно заншалые олон арбаад жэлнүүдтэ нангинаар сахижа ябана. Үнэхөөрөөшье, 1917 оной апрель hарада Владимир Ильичтэ барюулагдаhан нэгэдэхи номерой партийна билет домог суута Выборгын талын большевигүүдээр тэрээндэ бэшэгдээ hэн. Социалис революцида бэлдэлгэдэ, тэрэнэй илалтада, шэнэ байдал байгуулгада большевистскэ үгөөрөө, хэрэгээрээ сэгнэшэгүй хубитаяа оруулhан нугаршагүй хатуу зоригтой олон мянган партиецуудай нэрэнүүдые Ленинград, ленинградайхид дурсан hанажа байдаг.

Социализмын бата бэхи индустриин үндэhэ hуурилие байгуулгада Ленинградай оруулhан хубита hэлгэгдэшэгүй, асари ехэ юм. Шэнэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ зохёохы ёhоор хандаха эрилтэ табидаг байгаа. Техникэдэ, экономикодо, үйлэдбэриин эмхидхэлдэ ленинградайхид бэдэрэлгэнүүдые хэдэг hэн.

Карл Марксын нэрэмжэтэ заводой ажалшадай түрүүшын үгтамжын түсэб, «Севкабелиин» техническэ промышленностиин мүнгэн hангай түрүүшын түсэбүүд, Нева мүрэнэй эрье дээрэхи Ленинэй нэрэмжэтэ машина бүтээлгын заводто байгуулагдаhан ажахын тоосооной түрүүшын бригаданууд, «Красный выборжец» заводто дэлгэрhэн, удаань хэдэн мянган коллективүүдээр дэмжэгдэhэн социалис мүрысөөн тухай түрүүшын договорнуудай нэгэн — эдэ бүгэдэ ажахы эрхилэлгын социалис онол аргануудай дунда хэтын хэтэдэ оруулагданхай.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Ленинэй хото үсэд шанга байлгын, эрэлхэг зоригой, илалта туйлаха хүсэл эрмэлэзлэй hүлдэ болоhон байгаа. Хүреэлэгын 900 үдэр, хүндэ бии байhан эгээл гол, эгээл гэрэлтэ hайхан юумэ — баатаршалга хэхээр, ажабайдалай аша туhада бэеэшье зорюулхаар бэлэн байгылые түөөгөө hэн. Олон мянгаад ленинградайхидай Пискаревско хүүр дээрэ мүнхын нойроор нойрсожо байдаг. Эхэ оромнай тэдэнэй нангин дурасхаалые хэтын хэтэдэ сахин хамгаалжа байг лэ, энэ гашуудалта дурасхаал манай зүрхэ сэдьхэлдэ хэтэдээ оршон мандажа байг лэ!

Ленинградай баатаршалга хадаа арад түмэнэй залиршагүй хүсэл зоригой, совет патриотизмын толотомо гэршэ жэшээ мүн! Бухы оромнай Ладога дээгүүр ажамидаралай харгы гаргаа hэн. Ерээдүйн илалтадаа этигэл найдал түрүүлжэ, тэмсэлшэ Ленинград бухы орондоо туhалhан байгаа. Тэсэжэ гараад, илалта туйлаа!

Партиин ветерануудта, революционно үйлэ хэрэгүүдтэ, граждан ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнуудта хабаадагшадта, түсэбтэ табан жэлнүүдэй ударнигуудта үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан гэгэнүүдые мүнөөдэр хэлэнэбди. Тэдэнэр энэ габьяада нүртөө. Эндэ, энэ зал соо hуугhан, тэрэнэй газаа тээ байhан хүнүүдтэ, hаhа барагшадташье эдэ үнэн зүрхэнэй үгэнүүдээр ханданабди. Таанадай баатаршалгые, таанадай шэн габьяата ажалые Эхэ ороннай, парти хэзээдэшье мартахагүйл!

Мүнөөнэй ажал хэрэгүүдтэ, хубилган шэнэдхэлгэ гэжэ нэрлэгдэдэг хүшэр хүндэ, харюусалгатай хүдэлмэридэ ленинградайхидай харуулhан жэшээнүүдые КПСС-эй ЦК үндэрөөр сэгнэнэ. Хоёр жэлэй урда тээ энэ зал соо бидэнэй хоорондо социализмые хүгжөөлгын шэнэ түүхэтэ шатада ороной-мнай урда табигдаhан зорилгонууд тухай бүтэмжэтэй hайн, үнэн зүрхэнэй хөөрэлдөөн болоо hэн. Энэ хадаа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин уялганнуудые намда даалгаха тухай ЦК-гай шиидхэбэриин абтаhанай hүүлээр минии түрүүшын командировко болоо бэлэй. Энэ командировкын адрес дэмы шэлэгдээгүй байха. Ленинградай, тэрэнэй хүдэлмэришэн ангиин, Ленинградай ажалшадай, Ленинградай партийна организациин манай гүрэнэй ажабайдалда, партиин хараалhан хубилалтануудые бэелүүлгэдэ ямар ехэ үүргэ дүүргэдэг байhаарнь тэрэ тодорхойлогдоо бэлэй.

Тиихэдэ, 1985 оной хабар, ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхалгын харгы замууд эршэмтэйгээр бэдэрэгдэжэ байгаа. Энэ бэдэрэлгын үрэ дүнгүүдhээ социализмын хуби заяан дулдыдаhан юм гэжэ хэлэжэ болоно. Москвада Пролетарска районой ажалшадтай уулзалганууд болобо, удаань Ленинград руу командировкодо эльгээгдээ hэм. ЦК-гай Апрелиин Пленумэй шиидхэбэринүүдээр манай общество дотор мүндэлhэн юумэн тухай Ленинградай хүдэлмэришэдэй тобшохоноор, тон тодоор, дэлгэрэнгыгээр мэдүүлhыень hананаб: Эхилhэн юумэеэ оролдосотойгоор үргэлжэлүүлхэ, үгэ хүүрээ ажал хэрэгээрээ баталха. Мүнөөдэр ленинградайхидтай уулзаха үедэмнай энэ тобшолол соностоhон байгаа.

Тиихэдэ энэнь политическэ захяа заабари мэтээр Центральна Комитедтэ зорюулагдаа hэн. Үшөө тэрэ хүшэр хүндэ үе сагта, совет обществын ажабайдалда бэрхэшээл тубэгүүдэй: ушаржа байхада, партидаа ажалшадай олгоhон этигэл найдалай мандат боложо, тодо хурсаар соностоо бэлэй.

Арад зонhоо хүртэhэн этигэл найдалаа харюулхын тула партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй бэелүүлhэн юумэн тухай, даб дээрэ шиидхэгдээгүйшье hаа, хойшолуулашагүйгөөр бэелүүлгдэхэ ёнотой юумэн тухай hаяхан хэлэхэ ушартай болоо hэм. Гэбэшье гол юумэн тухай хэдэхэн үгэ хэлэхые хүсэнэб.

Тиихэдэ баталагдан абтаhан залаи сэхэ шиидхэбэринүүд ашаяа харюулжа байна гэжэ тодорхойгоор хэлэхэ арга үнгэрhэн үе саг олгобо. Энэниие ленинградайхидай батадхажа байhыень мүнөөдэр үшөө дахин дуулаhан байнаб.

Энэ зам XXVII съезд дээрэ тодорхой стратеги, ажал ябуулгануудай үндэhэ баримтатай программа болгогдожо абтаа hэн. Олонхи арад түмэн тэрэниие дэмжээ. Апрелиин, XXVII съездын хараа шугам революционно хубилган шэнэдхэлгын бодомжые үндэhэлhэн, тэрэниие бата бэхи бодото ажал ябуулгануудай харгы замда оруулhан партиин Центральна Комитедэй январиин болон июниин Пленумүүдээр үргэлжэлүүлэгдээ.

Мүнөө бидэ хубилган шэнэдхэлгын эрид эрьелтын шатада хүрэжэ ерээд байнабди. Тэрэ манай ажабайдалай бухы hалбаринуудта — материальна ба оюун ухаан бодолой hалбаринуудта — нэбтэрүүлэгдэхэ ёнотой. Хубилган шэнэдхэлгын үйлэ хэрэгүүдые гүнзэгырүүлгэ, манай бухы үргэн ехэ ороной олон түмэн ажалшадые тэдээндэ элсүүлэн хабаадуулга хадаа энэ шатын онсо шэнжэнь болоно. Эгээл тиимэhээ бидэнэй урда эрхэтэн ёноной эрэлхэг зоригтой байлга, ушар ёно ойлголо, оюун ухаан бодолой ба бухы хүсэ шадалаа элсүүлхэ эрилтэ табигдана. Нүхэдүүд, Ленинэй hүргаалнуудта, Октябриин ёно заншалнуудта үнэн сэхэ байхадаа бидэ эдэ бүгэдэндэ үндэhэлхэ ёнотойбди!

Совет хүнүүд энэниие hайнаар ойлгоно, хэды орёо түбэгтэй, хүндэ хүшэр байгаашье hаань, хэды шэнэшье hаань, хубилган шэнэдхэлгын энэ харюусалгатай шатын зорилгонуудай амжалтатайгаар шиидхэгдэхынь тула бухы юумэ хэхээр бэлэн байна гэжэ эдэ удэрнүүдтэ ленинградайхидтай уулзалгануудни, хөөрэлдөөнүүдни намайе этигүүлбэ.

Хубилган шэнэдхэлгын эршэ дэлисые парти бухы шатануудта: дээдэ, дунда ба эхин — элсүүлэн хабаадуулна. Эндэ хубилган шэнэдхэлгын хуби заяан шиидхэгдэжэ байна. Партиин хараалhан социальна ябуулгые бэелүүлгэ ниитын хүгжэлтын зорилгонуудые бодомжолгодо, энэ хүгжэлтын эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ харюусаhан суртал hүргаалнуудые нэбтэрүүлгэдэ тэрэнэй зохёохы, үүсхэл эдэбхитэ үүргэ таhаршагүй холбоотой байна.

Богони болзор соо парти шэнэ теоретическэ, гүнзэгы үндэhэн баримтатай байгуулалта зохёогоо, хубилган шэнэдхэлгын ба хурдадхалгын теори бэлдэжэ, бодото дээрэнь бэелүүлжэ захалhаниинь тон шухала удха шанартай байна гэжэ би hананаб. Энээндэ үндэhэлэн дотоодын ба улаасхоорондын политика бэелүүлнэбди. Шэнэ бодото байдалые тэрэ хараада абадаг байна гэжэ hананаб.

Ямаршье нюусагүй, хурдан түргэнөөр хүгжэдэг иимэ байгуулалта зохёоходоо, бидэ үе сагаар шалгадаhан урдыигаа дүй дүршэлдэ, гол шухалань гэхэдэ, ленинскэ методологидо, социализмын теори болон ажал ябуулгада Ленинэй нэбтэрүүлhэн сүртал hүргаалнуудые гүнзэгыгөөр бодомжолжо үзэхэ гэhэн методологидо түшэглэhэн байгаабди. Мүнөө партиин саг үргэлжэ бодомжолжо, согсолжо байhан шэнэ бодото дүй дүршэл шэнэ теоретическэ тобшололнуудай эшэ үндэhэн болоно. Эзлжээндэ тэрэ ажахын, гүрэнэй ба социально-соёлой байгуулалтын шэнэ зорилгонуудые табиха арга олгоно. Энэнь нэн түрүүн марксистско-ленинскэ теорие саашадань хүгжөөхэ, орон дотор ниитын бухы ухаан бодолые эдэбхижүүлхэ эрилтэ табина.

Мүнөө бидэ манай обществын бухы түрүү зохёохы хүсэнүүдэй харилсаае хэзээ хэзээнэйхиhээ тон үргэнөөр, гүнзэгыгөөр хүгжөөхэ болоноби. Тэрээнгүйгөөр хубилган шэнэдхэлгын асуудалнуудые, зорилгон

РЕВОЛЮЦИИН ПАРТИ — ХУБИЛГАН ШЭНЭДХЭЛГЫН ПАР

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Революционно хубилалтануудые хэжэ эхилхэдээ, парти өөрөө өөрһөө эхилээ. Политическэ шэнэ бодолые хүтэлбэри болгон, хубилган шэнэдхэлгын уг удхые ажабайдалда нэбтэрүүлэн, парти хүдэлмэриингөө түхэл маягые, обществын ажабайдалай элдэб һалбарида нүлөөлдэг бүхы арга боломжонуудаа нарижуулан һайжаруулна. Эндэ нэгэл шухала юумые хараадаа байлгаха хэрэгтэй: партиин хүтэлбэрилхы үүргэ хадаа партийна комитет бүхэнэй ажал ябуулгаар, коммунист бүхэнэй үгэ хэрэг хоёроор батадхагдан бэхижэнэ, һүүлэй үедэ партийна олон комитедүүдэй, организацинуудай ажал ябуулгада горитойхон хубилалтануд боложо байна гэжэ харанабди. Тэдэнэр улам эршэмтэйгээр, добтолхы ольһотойгоор хүдэлжэ эхилээ, хүн зонтой холбоо барисаань бата бэхи, олон янзын боложо байна. Парторганизацинуудай ажабайдалда демократизм, олондо соносхолго, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ улам бүри батажана, хубилган шэнэдхэлгын зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ коммунистнуудай дуратайгаар хабаадахаар зохисотой эрхэ байдал бии болгогдоно.

Өөрынгөө ажал ябуулгада бии байһан муу юумэнүүдтэй, үзэгдэлнүүдтэй эбсэшэгүйгөөр парти тэмсэл ябуулдаг болоо, партийна хүнэй үнэн сэхэ, арюун сэбэр нэрые гутаагшадһаа, социалис моралиин ёһо гуримуудые бүдүүлигээр хазагайруулдаг хүнүүдһээ өөрыгөө эрид шууд сэбэрлэнэ. Заримашуул хубилган шэнэдхэлгын, хүнүүдэй бодолой хубилалтын хойноһоо үрдижэ хүсэнэгүй, харин зарим нэгэн ашаанда һуугаад ябаһаншуу. Тиингүй, тэдэ түрүү зэргэдэ дабхиха ёһотой. Энэ хадаа, нухэд, бидэнэй һанаае зобоохо ёһотой, юундэб гэхэдэ парторганизацийн бодото һуури олоной урда ха юм.

Мүнөө, практическа политикын үйлэ хэрэгүүдэй түрүүшынээлжэндэ гараад байхада, бүхы партийна организацинууд өөрынгөө үдэр бүриин ажал эдэбхитэйгээр ябуулха, хубилган шэнэдхэлгын бүхы зүг шэглэлээр бодото хубилалтануудые туйлаха эзэргэтэй. Эндэ организаци бүхэнэй хэһэн бүтээһэн хэрэгые бодотоор сэгнэхэ сэгнэлтын гол шухала асуудалнууд гаража ерэнэ. Хубилган шэнэдхэлгэдэ хандаса, тэрэнэй зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ оруулһан бодото хубита — манай кадрнуудые, коммунистнуудые, партийна организацинуудые сэгнэхэ нимэл нэгэ сэгнэлтые бидэ барандаа эндэһээ сааша, һаяын сагуудта, ерэзэдүйн жэлнүүдтэ баримталха ёһотойбди гэжэ хэлэһэн байхабди, хэлэһэнэ мүнөөшье дахин батадхаха гэз һэм. Эндэ ойлгожо ядаха юумэн үгы. Иигэжэл бидэ хүдэлхэ эзэргэтэйбди.

Зүгөөр, магад, үшөө нимэ юумэн тухай тогтожо болохоор аа гү: үйлэдбэриин хэмжээнэй, капитальна һомололгын үргалтые харуулһан тоо баримтануудые, экономическа бусад үрэ дүнгүүдые олон жэлэй туршада бидэ бэедээ найдангяар тооложо һуранхай байна гээшэбди. Мүнөөшье орэхэдээ, ленинградайхидтай, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдтэй өөрөөдэхэдөө, баһал тэрээн тухай би дуулааб. Тоэд, нухэд, эдэ тоо баримтануд миин лэ өөһэдөө манда хэрэгтэй бэшэ. Харин ажалшадай һуудал байдалай бодото ургалтатай, тэдэнэй ажалай ба ажаһуудалай эрхэ байдалые һайжаруулгатай, ойун ухаанай, соёл болбосоролой ургалтые түргэдхэлгэтэй, гүрим, журам гээшые һайжаруулгатай эдэ тоо баримтануд, ямар хабаатайб, ямар нүлөөтэйб гэһэн асуудалда хэдынэйшье үедэ этигэнгээр харюусажа шадаха эзэргэтэйбди. Партийна организацинуудай ажал ябуулгын бодото үрэ дүн энэ гээшэ. Ондоогоор хэлэбэл, хүниие, хубилган шэнэдхэлгын социальна нүлөө саг үргэлжэ хараа соогоо байлгажа, хүн тушаа оролдолгоныай ямар бэ гэжэ алхам бүхэнөө харежа. сэгнэжэ һураха ёһотойбди.

Хубилган шэнэдхэлгэ хадаа бэрхэтэйхэн һургуули байна, гансата тэрэ гартамнай ороногүй, мүн бүхы партийна манай комитедүүдэ дүрэеэ үгэнэгүй гэжэ хубилган шэнэдхэлгын үдэр бүриин ажал ябуулга тэршэлнэ. Тиимэһээ Ленинградай коммунистнууд, партийна хүдэлмэрилэгшэд, эдэбхитэй партийна организацийн ажал ябуулгые нарижуулан һайжаруулха гэжэ бодотоор оролдожо эхилээ. Ажалшадай, ажалша коллективүүдэй ажабайдалдахи олон янзын асуудалнууд тэдэнэй хүдэлмэридэ шухала һуури эзэлдэг болоо гэжэ эдэ үдэрнүүдтэ этигэн хараһамнай һайн байна.

Багаханнуудшье һаа, эдэ баясамаар хубилалтануд байна. Иимэ хубилалтануд боложо байна гэжэ бүхы хөөрэлдөөнһөө мэдэрэгдээ. Иимэ хандаса хадаа Ленинградай ба областиин хүргжөлтын холын хараата түсэб тухай дурадхалые КПСС-эй ЦК-да, правительствада бэлдэжэ оруулха арга олгоо. Эдэ дурадхалнуудай үндэһөөр «2005-дахи он болотор Ленинград хотые ба Ленинградай областиие хүргжөлгын, генеральна түсэб тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоол зохёогдожо дүүрэнтэжэ байна. Эндэ экономикын, социальна һалбариин, соёл болбосоролой байгуулгын гол шухала асуудалнууд, нэгдэлнүүдэй ажабайдалдахи олон янзын асуудалнууд, ажалшадай коллективүүдэй ажабайдалдахи олон янзын асуудалнууд тэдэнэй хүдэлмэридэ шухала һуури эзэлдэг болоо гэжэ эдэ үдэрнүүдтэ этигэн хараһамнай һайн байна.

Аймаг, областиин ажалшадай, ажалша коллективүүдэй ажабайдалдахи олон янзын асуудалнууд, ажалшадай ажабайдалдахи олон янзын асуудалнууд, ажалшадай ажабайдалдахи олон янзын асуудалнууд, ажалшадай

ҮНДЭҺЭН ХУБИЛАЛТАНУУДАЙ ҮЕ САГ

ОКТЯБРИЙН 15-да ҮНГЭРГЭГДЭХЭ НИИТЭ ПОЛИТ-ҮДЭРТЭ ЗОРЮУЛАГДАҺАН АГИТ-ХУУДАҺАН

АГУУ ОКТЯБРИЙН ОЛДАРТА ЗАМААР

Манай ороной арадууд Агуу Октябрийн социалис революци 70 жилэй ойе эгээн һайндэр мэтээр баяр баялаһтайгаар, зохёохы ажалаа оршон байдалда угтахаар бэлдэнэ байна. Агууехэ Октябрийн социалис революцие бухы дэлхэйн ажалша ба бүхэн тон хүндэтэй, һайн һайндэр гэжэ тэмдэглэнэ.

Обществын хүгжэлтэдэ ба хүүгай хуби заяанда айхабтар үүргэ дүүргэһэн үсөөн үйлэ хэрэгүүд болоо ааб. Тэдэнэй зүбшөөлөө, тэдэнэй жэшээлэшэгэй. Туби хүсөөгэйнгөө түлөө тэмцэлдэ, иланта туйлаад, социалис байгуулжа байна. Жэл дэлхэйдэ тума олон арадуд ажалшалгаа харгыһаа арсажа, ажалшалгаа байгуулалтын замда ороо. Агуу Октябрийн нүлөө үлэсхөорондын коммунистическэ хүдэлмэришэдэй хүдэлмэришэдэй бэлэдэжэ, улам хүгжөө. Тэдэ найрамдалай, эдэлүүр энхэ, хүмүүнэй һайхан байдалай түлөө тэмцэлдэ, дэлхэйн политикэ болон экономикодо демократическэ хүдэлөөнэй ба арадуудай нүлөө улам дэшэлнэ.

Дэлхэйй дээрэ эгээ түрүүшын социалис революци манай һэдэ боложо, хүн түрэлтэй ажабайдалда шэнэ шата гэжэ. Энэ хадаа совет хүн ардай эрхэ сэдьхэлдэ омогшоо түрүүлнэ. Пролетариатай вождь, большевигуудай ба байгуулагша В. И. Ленин ба нүргаалаар манай арад ба бухэдэлхэйн түүхэндэ гайхамшагта илалтануудые туйлаа.

Өнөө СССР хадаа ажабайдалай бухы һалбаринуудта ехэ амжалтануудые туйлаһан дэлхэйдэ эгээн томо гүрэн болоо. Арадай һуудал байдал дэлгэр болоо. Пролетариатай диктатурын гүрэн ургэлжэлэн, бүгэдэ арадай гүрэн болоно. Манай орондо эгээн түрүүшын атомэлектростанци бариндажа, түрүүшын искусственна дагуйг табигдана. Тиихэдэ маанадаа ороноһоо хүниие һуулгаа, ажамбуулинай онгосо дэгдээ.

Совет засагай жэлнүүдтэ маанадаа ороной хүгжэлтэйн дүнгүүдые М. С. Горбачев Мурманск хотодо иигэжэ хэлэһэн байна: «Жэлэй хугасаа соо бидэ ажалаа бэшэ, айхабтар орёо болоо, баатаршалгата зам гаргадаг. Шэнэ социалис ёһо хүчэдаар общественые хубилалтануудые шэнэдхэлгын асари ехэ зоримудые имагтал совет ардай шидхэхэ аргатай бшуу».

Өгөгдөһэн энэ замаа хаража, ажалжа үзэхэдөө парти ганшалагдаһан амжалтануудые ажалша бэшэ, харин бии байгаа дутуу дунданууд, алдуу дутуудые мэдэрнэ.

КПССэй ЦК-гай апрелийн пленумуудые удаадахи Пленумуудые, КПССэй XXVII съезд тохёолдоо байһан байдалда үнэн зүбшөлгэ үгэжэ, революционно хараа шэнжэтэй ороһоо социально-экономическэ хүгжэлтые хүрдадахаа, обществын хүгжэлтэдэ ба хүүгай хуби заяанда айхабтар үүргэ дүүргэһэн үсөөн үйлэ хэрэгүүд болоо ааб. Тэдэнэй зүбшөлөө, тэдэнэй шэнжэ өөрынгөө шэнжээр, удха шанаараараа Агуу Октябрийн социалис революцие жэшээлэшэгэй. Туби элдэб хуби арадуд ба сүлөөгэйнгөө түлөө тэмцэлдэ, иланта туйлаад, социалис байгуулжа байна. Жэл дэлхэйдэ тума олон арадуд ажалшалгаа харгыһаа арсажа, ажалшалгаа байгуулалтын замда гарна. Агуу Октябрийн нүлөө үлэсхөорондын коммунистическэ хүдэлмэришэдэй хүдэлмэришэдэй бэлэдэжэ, улам хүгжөө. Тэдэнэй найрамдалай, эдэлүүр энхэ, хүмүүнэй һайхан байдалай түлөө тэмцэлдэ, дэлхэйн политикэ болон экономикодо демократическэ хүдэлөөнэй ба арадуудай нүлөө улам дэшэлнэ.

Дэлхэйй дээрэ эгээ түрүүшын социалис революци манай һэдэ боложо, хүн түрэлтэй ажабайдалда шэнэ шата гэжэ. Энэ хадаа совет хүн ардай эрхэ сэдьхэлдэ омогшоо түрүүлнэ. Пролетариатай вождь, большевигуудай ба байгуулагша В. И. Ленин ба нүргаалаар манай арад ба бухэдэлхэйн түүхэндэ гайхамшагта илалтануудые туйлаа.

Өнөө СССР хадаа ажабайдалай бухы һалбаринуудта ехэ амжалтануудые туйлаһан дэлхэйдэ эгээн томо гүрэн болоо. Арадай һуудал байдал дэлгэр болоо. Пролетариатай диктатурын гүрэн ургэлжэлэн, бүгэдэ арадай гүрэн болоно. Манай орондо эгээн түрүүшын атомэлектростанци бариндажа, түрүүшын искусственна дагуйг табигдана. Тиихэдэ маанадаа ороноһоо хүниие һуулгаа, ажамбуулинай онгосо дэгдээ.

Совет засагай жэлнүүдтэ маанадаа ороной хүгжэлтэйн дүнгүүдые М. С. Горбачев Мурманск хотодо иигэжэ хэлэһэн байна: «Жэлэй хугасаа соо бидэ ажалаа бэшэ, айхабтар орёо болоо, баатаршалгата зам гаргадаг. Шэнэ социалис ёһо хүчэдаар общественые хубилалтануудые шэнэдхэлгын асари ехэ зоримудые имагтал совет ардай шидхэхэ аргатай бшуу».

Өгөгдөһэн энэ замаа хаража, ажалжа үзэхэдөө парти ганшалагдаһан амжалтануудые ажалша бэшэ, харин бии байгаа дутуу дунданууд, алдуу дутуудые мэдэрнэ.

КПССэй ЦК-гай апрелийн пленумуудые удаадахи Пленумуудые, КПССэй XXVII съезд тохёолдоо байһан байдалда үнэн зүбшөлгэ үгэжэ, революционно хараа шэнжэтэй ороһоо социально-экономическэ хүгжэлтые хүрдадахаа, обществын бүхы талые хубилган шэнэдхэхэ харгы зам хараалаа.

«Өнөө эллжээтэ шата ерээд байна. Абаһан шиидхэбэринүүдэ бүлтыень бодото дээрэнь бэлүүлхэ хэрэгтэй. Шиидхэбэри абаһаналмнай һүүлдэ тэрээнтэймнай тааралдаһан бодото хэрэгүүд хэгдэхэ хэрэгтэй!» — гээд М. С. Горбачев Мурманскда хэлээ һэн.

Хубилган шэнэдхэлгын үрэ дүнгүүд өнөө харагдажа байна. Орон доторнай ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлээ. Арадай ажахын бүхы һалбаринуудай хүдэлмэриин дүн урдыньхиһаа нилээд дээгүүр. Ажалшадай һуудал байдал һайжаруулха, демократи хүгжөөхэ, бүхы юумэн түхай хүн зондо үнэн сэхээр мэдээсэхэ талаар түрүүшын алхамууд хэгдэжэ байна. Эдэ бүгэдэ орон доторнай удаанааршье, тиигэбшье суханаршаг үйлөөр боложо байһан хубилалтануудые гэршэлнэ. Өнөө энэ совет хүнүүдэй баатаршалга харуулхаһаа гадна тэдэнэй партиин хараалһан түсэбүдые габшагай ажалааараа дэмжэжэ байнные гэршэлнэ.

Ороныймнай бүхы арадуудта, тэрэ тоодо манай буряад арадта Агууехэ Октябрийн социалис революци ерээдүйн жаргалта һайхан харгы нээжэ үгөө. В. И. Ленинэй үүсхэлээр 1923 ондо байгуулагдаһан Буряадай Автономито Совет Социалис Республика бүсад аха дүү арадуудай бүлэ соо богонихон болзор соо хүгжэн һалбаржа, социализм байгуулгада эдэбхитэйгээр хабаадажа байна. Өнөө бүгэдэ соёлой талаар һайн хүгжэһэн, индустриально-аграрна социалис республика болонхой.

Өнөө манай республикын ажалшад партиин хараа зорилгонуудые бэелүүлжэ эхилээ. Хүдөө ажахыда, промышленностьда, барилга дээрэ, транспортда ажахы эрхилэлгын экономическа онол арганууда оорожо байна. Техническэ талаар һэльбэн шэнэдхэлгын ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа эхилээ. Ажахы эрхилэлгын бүсадшье шэнэ онол арганууд нэбтэрүүлэгдэнэ. Демократи улам гүнзэгырүүлэгдэнэ.

Эдэ бүгэдэ республикын арадай ажахын хүгжэлтэдэ һайн нүлөө үзүүлээ. Үнгэрһэн жэлдэ үйлэдбэриин хэмжээн арбан нэгэдэхи табан жэлэй дунда зэргынхидэ орходоо хоёр дахин дээшэлээ. Энэ жэлэй түрүүшын хахад жэлэй дүн үшөө дээшээ.

Гэхэтэй хамта хубилган шэнэдхэлгэ республика доторнай үшөөл удаанаар хэгдэнэ, эрид хубилалтануудые үшөөл болоодүй байнаар. Эрдэм-техникын дэбжэлтын, элдэб материал аймаха болон продукциин шанар һайжаруулха асуудалнуудые һулаар шиидхэгдэнэ. Олон предприятинуудые энэ жэлэй түрүүшын хахадай түсэб дүүргээгүй. Тиихэдэ 39 предприятиие хэлсээнэй ёһоор, продукци үгэхэ даабаряа дүүргэбэгүй. Дүшэ гаран предприяти ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб баһал дүүргээгүй үлөө. Шухала объектнүүд болохо Гусиноозерскын ГРЭС-эй, Улаан-Удын ТЭЦ-эй, Түгнын шулуу нүүрһэнэй уурхайн барилга муугаар хэгдэнэ. Тэрэшэлэн гэр байра болон гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын объектнүүдые барилга баһал удаарна.

Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые найдамтай болгожо шадаагүй байнаарбди. Эршэмтэй технологи нэбтэрүүлхын түлөө бодото тэмсэл республикын олонхи ажахынуудта хэгдэнэгүй. Өнөө үедэ тэрэ ороёдоол 80 мянган гектарта хэрэглэгдэнэ. Гаазар ажал эрхилэлгэ муу. Ушар иимэһээ ургаса сагай уларилһаа ехээр дулдыдана. Энэ жэлдэ ороёноо ургамалай, овощой болон хартаабхын, ехэ талмай ган гасуурта дайрагдажа хосороо.

Транспортын, худалдаа наймаанай, эдэ хоолой, зоной хэрэглэмжэ хангалгын предприятинуудай хүдэлмэри һайжаруулха талаар ехэ юумэн хэгдэхэ байна.

Табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ гол шэглэл гэхэдэ, арадай ажахые хүтэлбэрилгые хубилган шэнэдхэхэ, ажахын тоосоо, өөһэдөө өөһэдыгөө мүнөөр хангаха гэхэ мэтые түргөөр нэбтэрүүлхэ, хүнэй эдэбхи зориг хүгжөөхэ болоно.

Энэ жэлэй июль һарада КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой һайшааһан 2000 он болотор Алас-Дурна зүгэй, Буряадай АССР-эй болон Шэтын областиин үйлэдбэриин хүсэнүүдые комплексноор хүгжөөхэ гүрэнэй холын хараата программые бэелүүлхэ талаар коммунистнууд болон республикымнай бүхы ажалшадай урда ехэ зорилгонууд табигдана.

Республика доторнай Агууехэ Октябрийн 70 жилэй ойе нэрэтэй солотойгоор уугаха гэһэн социалис мүрысөөн үргөөөр дэлгэрэнхэй. Бүри июлиин 1-дэ 6 цех болон участок, 29 бригада болон 400 гаран ажалай түрүүшүүл энэ табан жилэй хоёр жилэй түсэб дүүргэһэн тухайгаа элидхээ һэн. Тэдэнэй тоодо нарин сэмбын комбинадай нэхэгшэ В. В. Федосеева, Т. И. Новолодская гэгшэд 1988 оной тоосоогоор ажаллажа байна. Локомотивагон заһабарилгын заводой А. Я. Барановай, судна бүтээлгын заводой Ф. Ф. Лыгун гэгшэдэй бригаднууд болон бусад энэ табан жилэй хоёр жилэй түсэб уридшалан дүүргээ.

Барилга-хабсаралгын 708-дахи поездын коллектив, 11-дахи тоннельнэ отрядай В. Цивилевой жолоошодой, Главбурятстройн Л. П. Бугдаевай, М. Г. Гребенщиковэй бригаднууд болон бусадшье коллективүүд энэ ойдо зорюулжа абаһан социалис уялганууда дүүргээ. Хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зэргэдэ Бэшүүрэй районой Охин-Булагай совхозой һаалишан П. Е. Разуваева, Эдэбин районой «Коммунизм» колхозой хонишон Б. Данзанов, Яруунын районой «Комсомольский» совхозой механизатор Л. В. Рыбаков болон бусад ябана.

Республикымнай арадай ажахын гол һалбаринуудай хүдэлмэришэдэй ехэ арга боломжотой байһые эдэнэй дүй дүршэл гэршэлнэ. Тэдэнэр бии байгаа бэрхэшээлнүүдые дабажа, энэ табан жилэй хоёр жилэй даабариие бэелүүлхэ арга боломжотой.

Энэ хадаа манай республикын арадай ажахын арбан хоёрдохи табан жилэй гурбадахи жилдэ ороходонь һайн үндэһэ һуури болохо гүйнэ ха юм.

ЭРДЭМЭЙ ОРЬЁЛ ӨӨДЭ

Совет засагай үедэ манай Буряад нютагай һүргуулинууд айхабтар түргөөр хүгжэһэн байха юм. Үзэг бэшэгтэ һүргаха нэгэ жилэй һүргуулинуудһаа эхилээд, юрэнхы гэгээрэлэй һүргуулинууд болотороо ургаа. Наркомпросой мэдээнэй ёһоор 1930—1931 онуудта арбан нэгэ наһатайһаа дээшэ үзэг бэшэг мэдэхэгүйшүүл манай республикада бухыдөө 22 800 хүн байнан байна. 1932—1934 һуралсалай жилнүүдтэ үхибүүдые эхин һүргуулида оруулжа, ном заажа эхилхэ хэрэг түгэс бэелүүлэгдэнхэн байгаа.

Өнөөдэрэй һүргуулинууд хадаа Агууехэ Октябрийн социалис революцин асарһан гайхамшагта хубилалтануудай эли тодо гэршэ болоно ха юм. Үнгэрһэн жилдэ шэнэ дүрбэн жилэй һүргуулиин нэгэдэхи классые зургаа наһатай 5790 үхибүүн дүүргээ. Тэдэнэй 1028-ниинь хүүгэдэй саадуудта һураа. Харин энэ жилэй намар бухыдөө зургаатай 8650 хүүгэд һүргуулида оробо.

Үхибүүдые компьютер хэрэглэжэ һүргахаар информатикын 123 кабинет эмхидхэгдээ. Тиихэдэ Мухар-Шэбэрэй, Санагын, Улаан-Удын 14-дэхи, 5-дахи һүргуулинуудта, Октябрьска болон Захааминай районуудай һуралсалай үйлэдбэриин комбинадуудта, багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ института, пионернүүдэй городской байшанда дисплейн классууд байгуулагдаа.

Тэрэшэлэн «Информатикын ба тоололгын техникын үндэһэ һуури», «Гэр бүлын этикэ ба психологи», «Үйлэдбэриин үндэһэ һуури ба мэргэжэлээ шэлэн абалга», «Оршон тойронхитой танилсалга» гэһэн шэнэ предмедүүд заагдадаг болобо.

Һурагшадые ажалда дуратайгаар һургаха, хүмүүжүүлгые үндэһөөрнь хубилган шэнэдхэхэ талаар ехэ юумэн хэгдэжэ эхилэнхэй. Республикымнай һуурин, тосхонуудта һүргуулинууд хоорондын һуралсалай 7 комбинат, гар ажалай 250 кабинет, 40 мастерской мүнөө хүдэлнэ. Һүргуулида туналха предприятинуудай хүсөөр 4146 һурагшадай хүдэлхэ газар бии болгогдожо, тэдэнэр 68 мэргэжэл шудалжа байна. Авиазаводой шефтээ абаһан һүргуулинуудта болон техническэ мэргэжэлэй 11-дэхи училищидэ ябуулагдадаг хүдэлмэриин дүй дүршэл ехэ һайшаалтай. Эндэ «һүргуулин-училищи-завод» гэһэн үйлэдбэриин һуралсалай нэгэдэл эмхидхэгдэнхэй юм. Тиихэдэ Шэнэ-Бэрээнэй заводто һуралсалай цех байгуулагданхай.

1987 оной зун арадай ажахын түсэб дүүргэлгэдэ 27 мянган һурагшад хабаадажа, ехэ ажал хээ. Тэдэнэр бухыдөө 286 бригада, ажалай болон амаралтын 257 лагерь эмхидхээ.

Һүүлэй жилнүүдтэ Улаан-Удын 35-дахи һүргуулида, худөөгэй районуудай түбүүдэй 37 һүргуулинуудай һуралсалай түсэбтэ буряад хэлэ заалга оруулагдаа. «Хэшээл бухэндэ, һуралсалай-хүмүүжүүлгын бухы ябадалда — үндэр ашаг үрэ!» гэһэн Загарайн районой Новоильинскэ дунда һүргуулиин үүсхэл республикын бухы районуудта үргэнөөр һайшаагдажа, дэмжэгдэжэ байна.

Багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ, тэдэнние зохёохы ёһоор худэлгэхэ хэрэгтэ түрүү багшанарай дуй дүршэл ехэ нүлөө үзүүлдэг байха юм. Республика соомнай һайнаар худэлжэ байдаг багшанар олон ааб даа. Тэдэнэй заримыень дурдаха болоо һаа нимэ байна. Северомуйскын дунда һүргуулиин эхин классай багша М. Г. Стрижакова, Новокижингинскын дунда һүргуулиин эхин классай багша В. К. Газинская, Мухар-Шэбэрэй дунда һүргуулиин математикын багша В. Г. Яковлев, Новоильинскэ дунда һүргуулиин директор В. И. Сафронов болон бусад болоно.

Харанхы мунхаг байдалтай байнан манай арадта, гэгээрэл эрдэм бэлиг асарһан Агууехэ Октябрийн түүхэтэ ойн тэмдэглэгдэхэеэ байхада арадай гэгээрэлэй хүгжэлтэдэ габьяатай байнан багшанар Б. П. Махатов, Ц. Ж. Жамцарано, Ж. С. Сажинов, Е. Г. Веретенников, П. Н. Урнышева гэгшэдэй нэрые дурданабди.

Республикымнай олон багшанар гүрэн түрынгоо зүгһоо үндэроор сэгнэгдэнхэй. Ц. Н. Номтоев Социалис Ажалай Герой болонхой. Тиихэдэ М. Ч. Гармаева «СССР-эй арадай багша» гэһэн хүндэтэ нэрэ эзэгэдэ хүртэнхэй. 38 багша Ленинэй, 82 багша Ажалай Улаан Тугай орденуудаар шагнагданхай.

А. ЦЫБИКОВ,
республикын гэгээрэлэй министрэй орлогшо.

Манай буряад арад ороныймнай бусад арадуудтай адли формоороо, национальна, удхараа онсо өөрын шэнжэтэй социалис соёл байгуулһан байха юм. Мүнөөнэй Буряад орон соёлой талаар хүгжэнги, Зүүн зүгтэхи соёлой томо түбүүдэй нэгэн болоно.

Театральна мэргэжэлтэ искусство ехэ түргоор хүгжөө. Мүнөө 4 театр худэлнэ. Театр гэлжэлүүлһэн бусадшье нэрэ солотой артистнар олон. Буряадай искусствын түлөөлэгшэд олон хари гүрэнүүдээр гастрольдо ябажа, эндэхи хүн зониие ехэтэ һонирхуулһан, баясуулһан байха юм.

Х. Намсараевай нэрэмжэтэ Буряадай национальна драматическа театрай байгуулагдаһаар таби гаран жэл үнгэрөө. Тэрэнэй зохёохы ажал ябуулга үндэрөөр сэгнэгдэжэ, Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагданхай. Тэрэнэй сценэ дээрэ нютагай драматургнуудай зохёолнуудһаа гадна дэлхэйн, ородой болон совет драматургиин классигуудай зохёолнууд табигдана. РСФСР-эй гэйбьята, арадай артистнууд М. Степанова, В. Халматов, Ч. Генинов, Н. Гендунова, Г. Лосев, Б. Вампилов, залуу артистнууд М. Жапхандаев, Л. Дугарова, М. Зоригтуева болон бусад түрэл театртаа ёһотой алдар соло асараа.

Ургажа ябаа залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ талаар кукланууудай театр ехэ худэлмэри ябуулна. Буряад, ород хэлэн дээрэ табигдаһан зүжэгүүд үхибүүдые ехэтэ һонирхуулдаг байха юм. Эдэ зүжэгүүдые бэлигтэй режиссер Столяров найруулан табина. Тэрэшэлэн ажалшадые гоё һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ, буряад арадай дуу болон хатар олондо мэдээжэ болгохо талаар «Байгал» ансамбль урагшатай һайн худэлмэри хэжэ байдаг.

Буряад арадай хүгжэмэй искусствын хүгжэлтэдэ композиторнууд Б. Ямпилов, Д. Аюшеев, Ж. Батуев, Б. Цыренданшиев, С. Манжигеев, В. Усович болон бусадай гэйбьята ехэ.

Республикымнай соёлой хүгжэлтэдэ уран зураашад мүн лэ бага бэшэ хубитаяа оруулаа. Тэдэнэй зурагууд олон хари гүрэнүүдэй музейнүүд соо харуулагдаһан, һайшаагдаһан байха юм. Энэ жэлдэ Дашинима Дугаровай зурагуудай выставкэ Индидэ, Корейн Арадай-Демократическа Республикада эмхидхэгдэһэн байна. Мэдээжэ зураашад Г. Павлов, А. Тимин, М. Шестакова, А. Сахаровская, С. Ринчинов болон бусадай зурагууд болон бүтээлнүүд зоной нюдэ хужарлуулжа байдаг гээшэ.

Буряад литературын хүгжэлтэ онсо тогтожо хэлэлгэй. Жанрайнгаа талаар баян, уран хурса хэлэгэй. Х. Намсараевай, Д. Батожабайн, И. Калашниковай, М. Жигжитовэй романууд Д. Улзытуевай, Н. Дамдиновай, Д. Жалсараевай шүлэгүүд, Н. Балданогой, Ц. Шагжинай зүжэгүүд уншагшадай үндэр сэгнэлтэдэ хүртэнхэй. Эдэ зохёолнууд соо Буряадай хүгжэлтэ бодотоор харуулагданхай.

Революциин урда тээ манай республикада ороёдоол гүрбан библиотекэ Верхнеудинскдэ, Хязгаатда, Баргажанда байнаһаа, мүнөө 619 библиотекэ тоологдоно. 759 клуб, 11 гүрэнэй музей бии. Соёл-гэгээрэлэй эмхинүүдтэ хамта 2,5 мянган хүн худэлнэ.

Соёл гэгээрэлэй эмхинүүдтэ бухыдөө 3492 кружок болон уран һайханай бүлгэмүүд худэлнэ. Тэдээндэ бухыдөө 56 мянган хүн гэхэ гү, али республикымнай хүн зоной 5,6 процент хабаадана. Мүнөө Агууехэ Октябрийн 70 жилэй ойдо зорюулагдаһан уран һайханай бүлгэмүүдэй фестиваль түгэсэжэ байна. Энэ клубуудай худэлмэри нилээд эдэбхижүүлээ.

Буряадай соёлой болон искусствын хүгжэлтэ ехэ. Тэбэшье шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон. Тэдэниие шиидхэхэ, дутагдалнуудаа усадхаха гээшэ шухала.

Д. ЦЫРЕМПИЛОВ,
республикын соёлой министр.

ШЭНЭЭР БАДАРҺАН СОЁЛ

болон филармонидо зохёохы 517 худэлмэрилэгшэ ажаллана. Тэдэнэй 6-ниинь СССР-эй арадай артист, 82-ынь РСФСР-эй гэйбьята ажал ябуулагшад, арадай болон гэйбьята артистнууд.

Ленинэй орденто академическэ оперо болон балеэдэй театр Буряадай хүгжэмэй искусствын хэды ехээр хүгжэһые эли тодоор гэршэлнэ. Тэрэнэй репертуарта дэлхэйн, арадай болон совет классигуудай 160 гаран зохёолнууд бии. А. Книппер, Бау Ямпилов хоёрой «Арюун Гоохон Ангар дүүхэй» гэһэн балет Глинкын нэрэмжэтэ РСФСР-эй Гүрэнэй шанда хүртөө һэн. Тиихэдэ Бау Ямпиловай «Шэдитэ нюуса» гэһэн Буряадай национальна оперо Москвагай хүүгэдэй хүгжэмэй театрай сценэ дээрэ олон жэлэй туршада табигдажа байна.

Республикын хүгжэмэй мэргэжэлтэ болон хореографическа искусствые байгуулгада ород арадай соёлой түлөөлэгшэд П. Берлинский, В. Морошкин, Л. Книппер, И. Моисеев, М. Арсеньев болон бусадай оруулһан хубита тон ехэ. Энэ үедэ бэлиг шадабаритай, бэрхэ дуушад, хүгжэмшэд, хатаршад ургаа гараа. Театр байгуулагша Гомбо Цыденжапов, СССР-эй арадай артист гэһэн нэрэ эзэгэдэ эгээн түрүүн хүртөө һэн. Лхасаран Линховоин, Бадма Балдаков гэгшэдэй нэрэ театрай түүхэдэ алтан үзэгүүдээр бэшэгдэнхэй. Тэдэнэй хэрэг үргэлжэлүүлһэн бусадшье нэрэ солотой артистнар олон. Буряадай искусствын түлөөлэгшэд олон хари гүрэнүүдээр гастрольдо ябажа, эндэхи хүн зониие ехэтэ һонирхуулһан, баясуулһан байха юм.

Х. Намсараевай нэрэмжэтэ Буряадай национальна драматическа театрай байгуулагдаһаар таби гаран жэл үнгэрөө. Тэрэнэй зохёохы ажал ябуулга үндэрөөр сэгнэгдэжэ, Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагданхай. Тэрэнэй сценэ дээрэ нютагай драматургнуудай зохёолнуудһаа гадна дэлхэйн, ородой болон совет драматургиин классигуудай зохёолнууд табигдана. РСФСР-эй гэйбьята, арадай артистнууд М. Степанова, В. Халматов, Ч. Генинов, Н. Гендунова, Г. Лосев, Б. Вампилов, залуу артистнууд М. Жапхандаев, Л. Дугарова, М. Зоригтуева болон бусад түрэл театртаа ёһотой алдар соло асараа.

Ургажа ябаа залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ талаар кукланууудай театр ехэ худэлмэри ябуулна. Буряад, ород хэлэн дээрэ табигдаһан зүжэгүүд үхибүүдые ехэтэ һонирхуулдаг байха юм. Эдэ зүжэгүүдые бэлигтэй режиссер Столяров найруулан табина. Тэрэшэлэн ажалшадые гоё һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ, буряад арадай дуу болон хатар олондо мэдээжэ болгохо талаар «Байгал» ансамбль урагшатай һайн худэлмэри хэжэ байдаг.

Буряад арадай хүгжэмэй искусствын хүгжэлтэдэ композиторнууд Б. Ямпилов, Д. Аюшеев, Ж. Батуев, Б. Цыренданшиев, С. Манжигеев, В. Усович болон бусадай гэйбьята ехэ.

Республикымнай соёлой хүгжэлтэдэ уран зураашад мүн лэ бага бэшэ хубитаяа оруулаа. Тэдэнэй зурагууд олон хари гүрэнүүдэй музейнүүд соо харуулагдаһан, һайшаагдаһан

ҺАЙНДЭРЫЕ УГТУУЛАН

КПСС-эй XXVII съездын делегат Н. А. Дровалиин республика дотороо суутай болоһон бригада «табан жилэй хоёр жилэй даабариие Агууехэ Октябрийн 70 жилэй ойдо дүүргэхэ, ажалай бүтээсэ 1,5 дахин дээшэлүүлхэ» гэһэн уряа доро худэлнэ. А. Г. Ивановой хүтэлбэрилдэг тоннельнэ 12-дохи отрядай, «Теплоприбор» заводой В. С. Нидевлягай, Гусиноозерскын ГРЭС-эй барилгын управленниин Р. Г. Гантимуровай, Улаан-Удын нарин сэмбын комбинадай З. П. Аносовагай бригаднууд тэрэнэй үүсхэл дэмжэн абаа һэн. Мүнөө 96 цех, 395 бригада, 4000 гаран хүн иимэ уялгатайгаар ажаллана.

* * *

Октябрийн 70 жилэй ойе нэрэтэй солотойгоор уугаха тухай үүсхэл гаргаһан Кабанскын районой ажалшадай ажал хэрэгүүд урагшатай. «Түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ!» гэһэн уряа доро Каменскын автопредприятиин түрүү жолоошод ойн баярай жэлдэ ажаллажа байнхай. Тимлюйн цементнэ заводой жолоошод, коммунист Ю. И. Шелеметьев, В. П. Магдалин, А. Г. Кузьменков гэгшэд худэлмэриин сагые алман ажаллана.

Тус районой Байгалай туршалга-үйлэдбэриин ажахын Закалтусай һүүгэй фермын һаалишад ойн баярай жэлдэ үнэн бүриһөө 4000 килограмм һүүгэй һаахаар шидэнхэй. Энэ үндэр зорилгоёо бэелүүлхын тула фермын малшад нэн түрүүн һүүгэй ехэтэй үнөэдэй тоо толгой олошоруулһан, тэдэниие һайнаар харуулһаха худэлмэри эмхидхэһэн байгаа. Энээнтээ гадна коллективэй гэшүүдэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ, ажалай журам һайжаруулха талаар горитой ажал ябуулагдаа. Һаалишад Н. Киселева, Л. Коношонок, Г. Шевелева, Г. Медведев, Н. Лось, механик Тюлькин болон бусад социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябана.

* * *

Хэжэнгын районой «Баянгол» совхозой мал шахалгын комплексын коллектив (даагшань А. Ж. Жигмитдоржиев) үхэр бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхэдэ 950—1000 граммаар нэмээнэ.

* * *

Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һаалишад ехэ амжалта туйланхай. Энэ ажахын Залаагай фермын һаалишан, хоёр орденто, РСФСР-эй гэйбьята малшан Т. Закирова, М. Балданова, М. Сосова, залуу һаалишад С. Гармаева, С. Дылыков гэгшэд хоёр жилэйнгээ түсэбтэ даабариие эдэ үдэрнүүдтэ бэелүүлээ. Харин Ноёхоной бухы һаалишад жилэйнгээ түсэб Агуу Октябрийн алдарта ойн үдэр дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 3000 центнер һүүгэй шидэнхэй.

Прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлдэ Агуу Октябрийн 70 жилэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө мүрысоон үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Эндэ Ю. Шипиловэй бригада үндэр үрэ дүнгүүдые туйлана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир Ю. Шипилов (зүүн гарһаа) жилэй түсэбэй ямараар дүүргэгдэжэ байнан тухай бригадынгаа гэшүүдтэ хоорэжэ байна.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

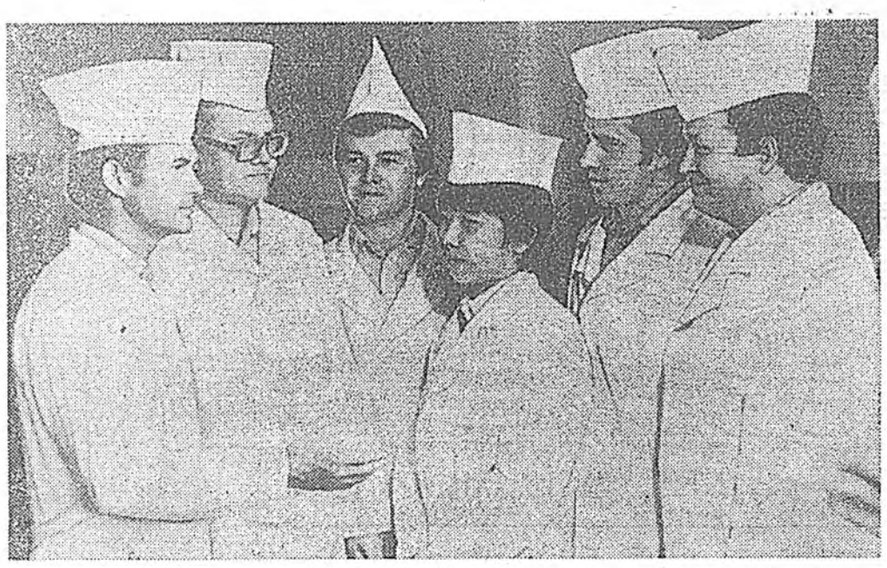

РЕВОЛЮЦИИН ПАРТИ — ХУБИЛГАН ШЭНЭДХЭЛГЫН ПАРТИ

(Эхиниинь 1—2-дохи нүүрнүүдта).

Центральна Комитет эдэ нүүдэ, пленумуудһээ ехэ зүйлэнэ. Түсхайлбал, онцгой хубилган шэнэдхэлгэй ябасые гүнзэгырөөр судалхо, һүнгагдамал парторганнуудай, тэдэнэй секциннуудай ажал ябуулгада үүсхэлэй сэгнэлтэ үгэхэ, шуудалоо болоһон кадрова асуудалые шиидхэхэ хэрэгтэй.

Шиидхэлэй талаар үлүү нарилга дурэнүүд, тииһээ тиигэ ааб ябан зургаанай талаар ааб дээрэ эреэлэгдэһэн зүйлэ хэлэхэ байна: Социалис революцие жэшээлэшэгэй хэрэгтэй. Пролетариатай диктатурын гүрэн ургэлжэлэн, бүгэдэ арадай гүрэн болоно. Манай орондо эгээн түрүүшын атомэлектростанци бариндажа, түрүүшын искусственна дагуйг табигдана. Тиихэдэ маанадаа ороныймнай хүниие һуулгаа, ажамбуулинай онгосо дэгдээ.

Совет засагай жэлнүүдтэ маанадаа ороной хүгжэлтэйн дүнгүүдые М. С. Горбачев Мурманск хотодо иигэжэ хэлэһэн байна: «Жэлэй хугасаа соо бидэ ажалаа бэшэ, айхабтар орёо болоо, баатаршалгата зам гаргадаг. Шэнэ социалис ёһо хүчэдаар общественые хубилалтануудые шэнэдхэлгын асари ехэ зоримудые имагтал совет ардай шидхэхэ аргатай бшуу».

Өгөгдөһэн энэ замаа хаража, ажалжа үзэхэдөө парти ганшалагдаһан амжалтануудые ажалша бэшэ, харин бии байгаа дутуу дунданууд, алдуу дутуудые мэдэрнэ.

КПССэй ЦК-гай апрелийн пленумуудые удаадахи Пленумуудые, КПССэй XXVII съезд тохёолдоо байһан байдалда үнэн зүбшөлгэ үгэжэ, революционно хараа шэнжэтэй ороһоо социально-экономическэ хүгжэлтые хүрдадахаа, обществын хүгжэлтэдэ ба хүүгай хуби заяанда айхабтар үүргэ дүүргэһэн үсөөн үйлэ хэрэгүүд болоо ааб. Тэдэнэй зүбшөлөө, тэдэнэй шэнжэ өөрынгөө шэнжээр, удха шанаараараа Агуу Октябрийн социалис революцие жэшээлэшэгэй. Туби элдэб хуби арадуд ба сүлөөгэйнгөө түлөө тэмцэлдэ, иланта туйлаад, социалис байгуулжа байна. Жэл дэлхэйдэ тума олон арадуд ажалшалгаа харгыһаа арсажа, ажалшалгаа байгуулалтын замда гарна. Агуу Октябрийн нүлөө үлэсхөорондын коммунистическэ хүдэлмэришэдэй хүдэлмэришэдэй бэлэдэжэ, улам хүгжөө. Тэдэнэй найрамдалай, эдэлүүр энхэ, хүмүүнэй һайхан байдалай түлөө тэмцэлдэ, дэлхэйн политикэ болон экономикодо демократическэ хүдэлөөнэй ба арадуудай нүлөө улам дэшэлнэ.

Дэлхэйй дээрэ эгээ түрүүшын социалис революци манай һэдэ боложо, хүн түрэлтэй ажабайдалда шэнэ шата гэжэ. Энэ хадаа совет хүн ардай эрхэ сэдьхэлдэ омогшоо түрүүлнэ. Пролетариатай вождь, большевигуудай ба байгуулагша В. И. Ленин ба нүргаалаар манай арад ба бухэдэлхэйн түүхэндэ гайхамшагта илалтануудые туйлаа.

Өнөө СССР хадаа ажабайдалай бухы һалбаринуудта ехэ амжалтануудые туйлаһан дэлхэйдэ эгээн томо гүрэн болоо. Арадай һуудал байдал дэлгэр болоо. Пролетариатай диктатурын гүрэн ургэлжэлэн, бүгэдэ арадай гүрэн болоно. Манай орондо эгээн түрүүшын атомэлектростанци бариндажа, түрүүшын искусственна дагуйг табигдана. Тиихэдэ ма

Түрэл нютагаймнай түүхэһээ

ЭГЭТЫН ЭЛДИН ТАЛАДА

1918 он болотор Яруунада буряад һургуули байгаагүй. Гансал Үхэр-Нуурта, Хархада эхин шатын ород һургуулинууд бии юм һэн. Октябриин социалис революциин, Ленинскэ партиин ашаар 1918 оной октябрь һарада, Эгэтэ нютагта, тэндэхи эдэбхитэдэй үүсхэлээр анха түрүүшын буряад һургуули нээгдэжэ, 14 үхибүүд ороһон түүхэтэй. Революциин урда тээ гансал баяд, ноёдой үхибүүд лэ һургуулида һурадаг һэн. Үгытэй малшадай үхибүүд һургуулида һураха аргагүй, баяшуулай барлаг болодог һааб даа. Тэрэ үедэ буряад айл зоной наян процентнь хүбүүгээ дасанда хубараг болгодог гуримтай байгаа. Жэшээнь, хоёр хүбүүтэй һаа, нэгэеэ хубараг болгохо, нүгөөдээ айл болгожо, үхэр малаа харуулха, уг гарбалаа таһалдуулхагүй гэдэг байгаа. Эгэтэдэ нээгдэһэн тэрэ һургуулида нютагай Цыбикжап Ешидоржиев гэгшэ буряад-монгол үзэг заадаг һэн.

Хориин дүүмын ород ламын хүбүүн Носырев Гавриил Спиридонович гэгшэ Эрхүүдэ багшын һургуулида һуража байхадаа, большевигүүдээр танилсажа, нюусаар марксистска кружогто эдэбхитэйгээр хабаададаг, элидхэл шагнадаг ба хөөрэлдөөндэ ябадаг, революционно литература үзэдэг байһан байгаа.

Тэрэ үедэ Семёновой, Колчагай отрядууд большевигүүдэй хойноһоо мүрдэлгэ хэдэг дээрэһээ Г. С. Носырев, Янсон, Якимов, Пермяков гэгшэд Эгэтэдэ ерэжэ нюуса байдалда байһан юм. Г. С. Носырев гэгшэ 1919—1920 оноор Эгэтын һургуулида ород хэлэ, тоо бодолго заадаг һэн. Мүн 1920 гаран оноор Мурчев гэжэ багша ород хэлэ заадаг байһан гэхэ. Эдэ ород багшанар буряад зоноор хөөрэлдэхэ ехэ дуратай, үхибүүдые хубараг болгохогүй, һургуулида һургаха гэжэ дурадхадаг һэн.

Дээрэ дурсагдаһан большевигүүдые Эгэтын түрүү үзэлтэй Зунды Бодиев гэгшэ атаман Семёновой, Колчагай отрядуудай мүрдэлгэһөө зайсуулжа, хүн зонһоо холо Улаагта гэжэ газарай ойдо байлгаһан байна. Зунды Бодиев өөрынгөө хэрэгээр Шэтэ ошоноб гэжэ юрэ хөөрэдэг һэн. Харин эдэ революционернүүдэй Шэтын большевигүүдтэй холбоо барисааень байгуулжа, тон ехэ туһа хэдэг байһан юм.

Эдэ большевигүүдэй дурасхаалда зорюулжа, Эгэтын найман жэлэй һургуулида дурасхаалай самбар бии болгоо һаа, мүнхын дурасхаал болохо һэн гэжэ һананабди.

Эгэтын эхин һургуули Яруунада улад зониие гэгээрүүлхэ анха түрүүшын гуламта байһан гээшэ. Тиимэһээ хуушан ёһо заншал, мунхаг байдалые шэнэ ёһо гуримаар һэльбэдэг, мүн харюусалгатай үенүүдтэ улас түрын удха шанартай хүдэлмэри ажалшан зоной дунда ябуулдаг байгаа.

1920—1930 онуудай үеэр энэ һургуулида эгээл бэрхэ улас түрын байгууламжаар болбосорһон, зоригтой багшанарые табидаг байгаа. Жэшээнь, Ш. Шагдарон, Ж. Ж. Жабон, Е. М. Болдонов, М. Д. Дугарон, Ц. Н. Номтоев, Ц. Р. Раднаев, мүнөө хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор, профессор Ц. Ц. Цыдыпов болон бусад эндэ хүдэлмэрилһэн юм.

Энэ һургуули тэрэ үеэр «Улаан гэр» гэжэ алдаршаһан, Яруунa соогоо жэшээтэ һургуули болоһон юм. Яруунын багшанар һүүлдэнь хаа хаанаһаа ерэжэ, дүй дүршэлөө хубаалдадаг һэн. Энэ һургуули 1968 ондо табин жилэй тэмдэглэлэһэн юм. Октябриин революциин ашаар мүндэлһэн совет гүрэнһөө нэгэ жилээр дүү байна бшуу. Гүрэн түрэтээ мүнөө болотор аб адлихан дабшалсаа, хэсүү бэрхэшээлтэ сагуудташье нютагай эдир үетэниие Эхэ орондоо инаг дуратайгаар коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ үүргэ, зорилгоёо бэелүүлжэл байгаа.

1972 ондо Эгэтэ нютагта «Улаан Туяа» гэжэ совхоз эмхидхэгдээд, хойто жэлынь 70 гаран һургашдатай найман жэлэй һургуули нээгдэһэн юм. Энээниие бэелүүлхэ хэрэгтэ совхозой тэрэ үеын директор байһан Дондок-Доржо Анданович Бальжановай эдэбхи ехэ һэн. Тиигээд лэ Яруунынгаа район соо хүдэлжэ байһан багшанар, анханай эгэтынхид, түрэл нютагтаа багшалхаяа ерээ һэн. Жэшээлхэдэ, директорээр Ойдоп Жамбалович Жамьянов, һуралсалай талые даагшаар Надежда Дашиевна Санжимитыпова томилогдожо, Б. Ц. Цыбиков, Б. С. Цыбикова, М. И. Федосова, Д. Б. Лодоева, А. О. Орбодоева, С. С. Тугутов гэгшэд ажаллажа эхилээ һэн. Урдань С. Б. Баяндуева, А. В. Андреева гэгшэд хүдэлжэ байгаа. Түрүүшээр һуралсалай байшан багаджа, хэшээлнүүд хоёр хэлээн соо үнгэргэгдэдэг һэн. Хэдышье бага байра байдалтай байбашье, багшанарай коллектив һуралсалаа, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриеэ зохёохы шэнжэтэйгээр эмхидхэжэ шададаг һэн.

Эгэтын найман жэлэй һургуулиие дүүргэгшэд Мужыхын дунда һургуулида гү, али ондоо тусхай дунда һургуулида амжалтатайгаар һурадаг, хамтын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг гэжэ эндэ онсолон тэмдэглэмээр.

Уданшьегүй совхоз һуралсалай һаруул ехэ мастерской, спортивна зал бариба. 3 классай кабинедэй залгалаа хэгдэжэ, һургуули нэгэ халаан соо хүдэлхэ аргатай болобо.

1982 ондо О. Ж. Жамьянов амаралтада гаража, С. Б. Баяндуева директорээр томилогдобо. Аха наһанай багшанар амаралтада гаража, залуу мэргэжэлтэ багшанар тэдэнэй хэрэг халан абаа һэн.

Мүнөө үедэ һургуулиин реформо бэелүүлгэ — манай багшанарай коллективэй гол зорилго болонхой. Үхибүүдые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри эмхидхэхэ талаар табадахи жэлээ хүдэлжэ байнан «Туяа» гэжэ Эгэтын һургуулиин ажалай ба амаралтын лагериин үүргэ ехэ. «Улаан Туяа» совхозой хүтэлбэрилэгшэд нютагайнгаа эдир үетэниие ажалай дадал шадабари-тайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхаралтайгаар хандадаг.

Нёдондо жэлдэ 6 наһатаниие һургахын тула һургуулида ехэхэн хүдэлмэри хэгдэдэ һэн. Багашуулаа һургаха, наадхуулха, унтуулха тусхай таһалгатай байра бэлдэгдэдэ һэн. 15 хүүгэдые шэнэ программаар һургадаг боложо, эндэ һонин хэрэгсэлнүүдые хэрэглэжэ һургахыень 10 жэлдэ багшалһан, дээдэ мэргэжэлтэй бэрхэ багша Галина Егоровна Барюровада даалгагдаа һэн.

Мүнөө ажабайдалые шэнэдхэн хубилгаха эрилтын ёһоор һургуулиин олон тоото һурагшад, багшанар, нютагайхидынь, түрэл һургуулиингаа музей эмхидхэхэ хэрэгтэ ехэ туһа хүргэхэ бээ гэжэ найданабди.

Д. ШИРАБОН,
Буряадай АССР-эй һургуулиин габьяата багша.

Б. ЦЫБИКОВА,
Эгэтын 8 жэлэй һургуулиин һуралсалай талые даагша.

Новосибирскэ областиин Соёлой үдэрнүүд Буряадай АССР-тэ

«СИБИРСКИЕ ОГНИ» ЖУРНАЛ 1988 ОНДО

Мүнөө жэлдэ «Сибирские огни» гэһэн хуушанай совет журнал 65 жэлэйнгээ ойе тэмдэглээ. Анхан байгуулагдаһан сагаа энэ журнал хадаа совет Сибириин домог туужые тунхаглан харуулдаг, соёл болбосоролой, уран зохёолой хүгжэлтын эмхидхэлшэ болоһон түүхэтэй. Вяч. Шишков, В. Зазубрин, Л. Сейфуллина, П. Васильев, Л. Мартынов, Вас. Федоров, В. Шукшин, В. Астафьев, А. Иванов, А. Коптелев, В. Распутин болон бэлигтэ бусад олон уран зохёолшод энэ журналай алдар солые арьбадхалсаа. Дурдагдаһан уран зохёолшодой номууд совет литературын алтан жасада оронхой гэжэ мэдэнэбди.

1988 ондошье Сибирь тухай, энэ хизаарай гол шухала асуудалнууд тухай, хурдан түргөөр хүгжэжэ байһан хизаарай түүхые харуулһан зохёолнууд хэблэгдэхэ байна. Партиин XXVII съездын хараалһан хубилган шэнэдхэлгын оршондо эбсэшэгүйгөөр эхилһэн тэмсэл туһай материалнууд журналай хуудаһануудта толилогдохо байха. Хэнэйшье мэдэһээр, үйлэдбэриин хүсые алишье талаарнь хүргөохын түлөө, общественые улам демократическа, арюун сэбэр болгохын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэл орон доторнай боложо байна ха юм. Манай мүноодэрэй байдалай гол шухала асуудалнууд публицистическа материалнууд соо табигдаха юм. 1988 ондо журналай хуудаһанда барлагдаха ёһотой прозаическа зохёолнууд соошье социальна удха шанартай хурса асуудалнууд баһал табигдаха. Жэшээнь, уран зохёолшо Г. Соловьевой дурадхаһан «Муу зантай Максим Бегаев» гэһэн повестие дурдамаар. Максим Бегаев юундэ мууб гэхэдэ, оршон тойронхи ажабайдалда бии байһан муу муухай юумэнтэй, харюусалгагүй ябадалтай эбсэжэ шададаггүй, түрэл совхоздонь юун болоноб, бүхы юумэнэй түлөө сэдьхэлээ үбдэнэ. Теэд тэрэнэй үнэн зүб юумэнэй түлөө тэмсэһэн тэмсэл зарим хүнүүдэй дурые гутаана.

Н. Островскиин нэрэмжэтэ шэнгай лауреат М. Щукин «Юрын ушар» гэжэ повесть дурадхаа. Тэрэнь аргагүйгөөр һүжэрһэн архидалга, тэрэнэй хойшолонгууд тухай домогло-но. Архидалгын намагта бүхыдөо хүхүүлшэһэн Оконешниково гэжэ һуринай хүн зон тухай хөөрэхэ зуураа, автор хүлеэгдээгүй хэмжээ дурадхана. Тэрэнь сэдьхэл бодолоороо доройтоһон ябадалые үгы хэхэ зорилготой сүүд болоно. «Хүн бүхэнэй сэдьхэл зүрхэндэ хүрэтэр хүсэ ехэтэйгээр хүүгайлха шухала» гэжэ хэлэдэг гол герой, сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Карпов зүһэ шарайгаа алдаһан Оконешниково һуриниие сүүдлэжэ ороно.

«Гэрэй шүдхэр хаана байдаг бэ?» гэһэн зохёол соогоо В. Мурзаков хүүгэдэй байшан туһай хөөрэнэ. Сэдьхэл бодолой гажаһан, хүн дүрсээ алдаһан ябадалай һүүдэр энэ ном соо харагдана. Юундэб гэхэдэ, хүүгэдэй байшанда хүмүүжүүлэгдэжэ байһан үхибүүдэй түрэлхид — эрхэсэ таһуулһан зон. Өөһэдынгөө хүүгэдэй эхэ, эсэгэ байха эрхэсэ таһуулхаһаа муухай юумэ хаана байха гээшэб? Энээн тухай уран зохёолшо хурсаар бодомжолно.

В. Озолиной бэшэһэн «Аргамжа хэды гүрэгдөошье һаа» гэһэн повестие уянгата прозодо дуратайшуул һонирхон уншаха аабза. Инаг дуран, далай тухай домоглоһон уянгаар дүүрэн энээхэн зохёол һонирхогдохо байха. Шог ёгто дуратайшуул мэдээжэ уран зохёолшод Н. Самохиной, Л. Треерэй рассказуудые баяртайгаар угтаха гэжэ һанагдана.

Түүхэтэ зохёолнууд манай журналай хуудаһанда баһал һуурияа олохо. Хэдэн жэлэй урда тээ В. Олуйко гэгшын Иван Грозный тухай роман барлагдаа һэн. Тэрэнэйнгээ үргэлжэлэлые автор манда үгэхэ ёһотой. Тиихэдэ К. Балковай «Арюухан далай, алдарта Байгал» гэһэн роман редакциин портфель соо хэбтэнэ.

1993 ондо Сибириин томохон хото — Новосибирск зуун жэлэйнгээ ойе тэмдэглээхэ. Тэрээнтэй дашарамдуулан, «Новосибирскын зуун жэлэй ойдо» гэһэн саг үргэлжэн нэмэлтэ гаршаг нээгдэхэ юм. Сибириинниислэл хотые үндэһэлэгшэдэй нэгэн, бэлигтэ инженер, уран зохёолшо Н. М. Гарин-Михайловский тухай баримтата повесть А. Никульков бэшээ. Тэрэ повесть тунхаглагдажа, нэрлэгдээшэ нэмэлтэ гаршагые нээхэ байна.

Үшөө нэгэ баримтата туужа уншагшадай анхаралые татаха. Мэдээжэ совет очеркист Г. Падерин тэрэниие бэшээ. «Бельгийскэ лимонад» гэһэн нэрэтэй энэ зохёол соо амгалан байдалыемнай аршалан хамгаалжа байдаг совет чекистнүүдэй ажал, ажаһуудал тухай хэлэгдэнэ.

Манай журналай хуудаһанда зохёолнуудаа ходо гаргажа байдаг М. Черненкын нэрые уншагшад мэдэхэ болоһон байха. Тэрэнэй зохёолнууд Европын арадуудай хэлэнүүд дээрэ оршуулагдаһан, США-да, Канадада хэблэгдэһэн гээшэ. «Шалюун шуурата хүргэжэм» гэһэн зохёолоо тэрэ манда асаржа үгөө. Мүнөөнэй зарим залуушуулай дунда дэлгэрһэн гэмтэ ябадал тухай автор бодолгото болоно. Гадна мэдээжэ совет уран зохёолшо (мүнөө наһа бараһан) А. Якубовский гэгшын фантастическа повесть эээлжээгээ хүлеэнхэй.

Урда мэтэ уран шүлэг элбэгээр толилогдохо. Шүлэгүүд, поэмэнүүд, сонедүүдэй баглаанууд. Сибириин бага яһатанай поэтическэ эпосүүд ерэхэ жэлдэ элбэгээр толилогдохо.

«Сибирские огни» хадаа Сибириин бүхы хизаарнуудай, областьнуудай уран зохёолшодой эмхинүүдэй коллективнэ үлгы гэхэдэ болохо. Юуб гэхэдэ, Новосибирскын уран зохёолшодһоо гадна Сибириин томо-томо городуудай түлөөлэгшэд энэ журналай авторнуудай дунда бии.

«Сибирские огни» — Сибириин бүхы арадуудай уран зохёолшодые хамтаруулдаг интернациональна журнал. Үнэхөөрөөшье, В. Адаров, Б. Укачин, Д. Каинчин, П. Явтысый, К. Урастыров, Г. Гоголев болон олон ондоо үндэһэ яһатаниие түлөөлдэг бусадшье уран зохёолшод энэ журналай үнинэй авторнууд юм. Сибирьтэ ажаһуудаг арадуудай хани бариса-наай политикые үргэлжэлүүлэн, ерэхэ жэлдэ манси Ю. Шесталов, нивх В. Санги гэхэ мэтэ манай орон соо, хилын саанашье үргэнөөр мэдээжэ болоһон уран зохёолшодой бүтээлнүүдтэй уншагшадаа танилсуулхабди.

Мүн баһа журналай шүүмжэлгын таһаг урда мэтэ уран хурса байхаар хүлеэгдэнэ. Н. Яновский, В. Шапошников, Э. Шик мэтын шүүмжэлгын мэдээжэ мастернуудһаа гадна, зоригтойгоор, шэнэ ёһоор бэшэдэг болоһон залуушуул статьянуудые дурадхана.

Манай журналай һаяын түсэбүүд тухай богонихоноор хэлэхэдэ иимэ байна. Ерэхэ жэлдэ «Сибирские огни» журнал захиһан уншагшадай һанаһанда хүрэхэбди гэжэ найдая.

ТУҺАЛАМЖА ҮЗҮҮЛНЭ

Улаан-Удын прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэл республикын колхоз, совхозуудта шеф ёһоной туһаламжа үзүүлжэ байдаг һайн һайхан заншалтай юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ нэгэдэлэй уран зураашад, модошо дархашуул Түнхэнэй хүдөө нютагуудта ерэжэ, туһаламжа үзүүлжэ эхилбэ. Тэдэнэр Агууехэ Октябриин 70 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан стенд болон плакадуудые уран гоёор бүтээжэ, нютагуудай соёлой байшангуудай болон бэшэшье барануудые шэнэ сагай эрилтэнүүдэй ёһоор шэмэглэн гоёоно.

Эдэ удэрнүүдтэ тус нэгэдэлэй уран зураашад В. П. Костриков А. Н. Максимовский хоёр Түнхэнэй районой «Маяк» колхозой правлениин болон сельскэ Советэй байшангай нюур талые гоёон шэмэглэжэ захалаа. Тэдэ мүнөө бүтээжэ байһан ажалаа дүүргэд, Далахай нютагта баригдажа дүүргэхэдээ байһан соёлой-спортивна комплекс болон дунда һургуулиин байшан шэмэглэхэ юм.

«Маяк» колхоздо хэгдэхэ бүхы ажалаа дүүргэд, тэдэнэр мүн лэ «Мир» колхоздо ошохо юм.

Ж. ЮБУХАЕВ,
манай корр.

ОЙН БАЯРАЙ УРДАХАНА

Кинорежиссер Валерий Гурьянов хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэртэ зорюулжа, **«Апелляция»** гэжэ фильм найруулан табяа. Хүтэлбэриин ба ажахы эрхилэлгын хуушан онол аргануудые ондоо болгохын тула тэмсэл тэндэ харуулагдана.

Тимирязевай нэрэмжэтэ академи дүүргэгэд ерэһэн залуу мэргэжэлтэ «Любовинский» совхозой ахамад агрономоор хүдэлжэ байһан аад, партиин райкомой бюро дээрэ КПССэй эзэргээ гаргагдаба. Тэрэнэй өөрөө мэдээд хэһэн ябуулгаһаа боложо, гүрэндэ хартаабха тушааха түсэб дүүргэгдэгүй гэжэ бюрогой тогтоол соо хэлэгдэнхэй байгаа.

Харин Борис бюрогой иимэ шиидхэбэриие огтолон буруушааха зуураа, минии эзмээр бэшэ, харин партиин райкомой секретарь Пастуховой эзмээр гүрэнэй түсэб дүүргэгдэгүй гэжэ тоолоо. Тиин партиин областной комитедэй партийна комиссида мэдүүлгэ бариһан байха юм.

Тэрэнэй рольдо актер Владимир Конкин наадана. Тиихэдэ Вячеслав Тихонов, Всеволод Шиловский, Всеволод Санаев, Вадим Лобанов, Марина Трошина болон бусад фильмдэ хабаадана.

— Тус фильмын экранда эгээ мүнөө үедэ гаража эхилһэниинь һайшаалтай байна. Хубилган шэнэдхэлгые хамгаалха, буруушаахашье сагай үедэ ниитэ олоной зүбшэн хэлсэлгэдэ ба хүн бүхэнэй досоохи байдалай тэгшэрэлгэдэ картина өөрынхөөрөө нүдөлхэ аабза, — гэжэ сценариин автор, драматург Эдуард Володарский тэмдэглэһэн байна.

Хүдөө ажахые хубилган шэнэдхэлгын өрёо үйлэ хэрэгүүд тухай режиссер Андрей Разумовскиин **«В распутицу»** гэжэ 2 серитэй лентэ хөөрэнэ. Тус картина мэдээжэ уран зохёолшо Борис Можаевай сценарыяр **«Мосфильм»** студида бүулгагдаа.

Хүдөө ажахыда ажалай залуу халаан тон шухала. Һурагшад зундаа бригаденүүдта хамтаржа, түрэл ажахыдаа үйлэдбэриин практика гарадаг. Эдэнэрэй хүсэл эрмэлээл, ажалай онол аргада яажа дүршэжэ байһаниие **«Степная эскадрилья»** гэжэ фильм харуулна.

Октябрь һара соо харуулагдаха фильмүүдэй олонхинь Агууехэ Октябриин 70 жэлэй ойдо зорюулагдаһан темэтэй байха. Жэшээлхэдэ, «Мосфильм» студида бүулгаг-даһан **«Оглашению не подлежит»** гэжэ картина ВЧК-гай байгуулагдаһаар 70 жэлэй ойдо зорюулагданхай.

Одессын киностудида найруулагдан табигдаһан **«На острие меча»** гэжэ фильм мүн лэ чекистнүүдэй хүдэлмэри тухай хөөрэнэ.

Республикымнай кинотеатрнуудай зарим экранда, залуушуулай харилсаан тухай хөөрэһэн **«Пощечина, которой не было»** гэһэн фильм харуулагдажа эхилэнхэй. Городой һургуулиин арбадахи классай һурагша зоной дунда нэгэ басаганай хасар альгадажархёо.

Хуулиин наһа хүрөөдүй үхибүүдэй хэрэгүүдэй талаар инспектор, мэргэжэлээрээ багша Лапиков гэдэг энэ хэрэгэй ушар шалтагааниие элирүүлхэ гээд, юушье туйлажа шадабагүй—хүбүүнэй басага альгадаһые хэншье хараагүй байшоо...

«Беларусьфильм» студида табигдаһан **«На острове слез»** гэжэ фильм психологическа драма гэжэ тоологдоно.

Ольга гэжэ басаган Севэһээ хүбүүтэй болобошье, тэрээнтэй хамта ажаһуужа шадаагүй һэн. Тиигэжэ байтараа, ондоо хүнтэй танилсаад, хадамда гараба. Үгэеэ тэрээнтэеэ ойлголсожо, амгалан тайбан ажаһуужа байтарнь, үнөөхи Сева бии боложо, үхибүүгээрээ шалтуулан, һаад тодхор шэрэхые һэдэбэ...

Ольгын хүбүүн болон Сева хоёрой ролиие Минскын һургуулиин һурагша Ричард Борткевич гүйсэдхэбэ. Ричард урдандаа мэдээжэ гимнест байһан Ольга Корбут «Песняры» ансамблиин гол дуушан, БССРэй габьяата артист Леонид Борткевич хоёрой хүбүүн юм.

Сценарист болон режиссер Андрей Смирнов инаг дуран тухай фильм найруулха гэжэ үнинэй һэдэдэг байгаа. «Дурлажа шадахагүй хүн оюун бодолой талаар үгытэй хүн»,— гээшэ гэжэ тэрэ хэлэһэн. Хэлэнэндээ хүрэжэ, 1974 ондо **«Осень»** гэжэ фильм найруулан табяа һэн.

Актернууд Армен Джигарханян Людмила Максакова хоёр, хэнэйшье тухайлхаар, удаан хадуургдама портредүүдые гаргажа шадаа ааб даа.

Октябрь һара соо хариин оронуудай ямар фильмүүдые хаража болохоб гэхэдэ, ГДР-эй **«Двойник приходит на помощь»**, Франциин **«Сюрприз Афродиты»**, **«Оскар»**, Индиин **«Суть»** гэжэ лентэнүүд дурадхагдана.

В. ПАВЛОВА,
Буряадай Госкиногой ахамад редактор.

ТАСС ХИЛЫН СААНАҺАА

РЕЙГАН ЗАМБИИН ПРЕЗИДЕНТТЭЙ УУЛЗАА

БАШИНГТОН. США-гай президент Рональд Рейган Африкын нэгэдэлэй эмхиин түрүүлэгшэ, «фронт шадарай гүрэнүүдэй» бүлэгэй түлөөлэгшэ байһан дээрэһээ богони болзорой албанай хэрэгээр Холбоото Штадуудта ерэһэн Замбиин президент Кеннет Каундатай Вашингтондо хөөрэлдэбэ.

Захиргаанай түлөөлэгшын мэдүүлэһэнэй ёһоор, буу зэбсэгүүдые хинаха тухай, Европодо дундуур болон дүтын зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые усадхаха тухай совет-американ хөөрэлдөөнүүдэй ямараар ябажа байһан тухай асуудал К. Каунда хөөрэлдөөнүүдэй эхиндэ табиһан байгаа. Мүнөө үеын гол шухала асуудал болохо ядерна хёмороо зүришэлдөөе хороохо, ядерна зэбсэг усадхаха асуудал шиидхэхые Африкын гүрэнүүд хүсэжэ байһанаа мэдүүлбэ. Буу зэбсэгүүдые хинаха талаар американ-совет хөөрэлдөөнүүд шухала удха шанартай байна гэжэ Замби болон Африка түбиин бусад оронууд тоолоно гэжэ К. Каунда тэмдэглээ.

МИНИСТРЭЙ ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

МЕХИКЭ. Ядерна зэбсэгүүдые хурлалгын асуудалнуудаар совет-американ хөөрэлдөөнүүдэй хойноһоо улас-хоорондын эмхи ехэ этигэл найдалтайгаар адаглан хинана. Эдэ хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд шахардуу шанга байдалые һуларуулгын шэнэ шата болоно гэжэ Мексикын гадаадын хэрэгүүдэй министр Бернардо Сепульведа эндэ үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Европодо дундуур зайда хэрэглэгдэхэ, оперативно-тактическа ракетэнүүдые усадхаха тухай хэлсээ СССР болон США-гай баталхыень бүхы дэлхэйн арад түмэн хүлеэнэ гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Стратегическэ буу зэбсэгүүдэй, химическэ зэбсэгэй талаар СССР болон США-гай хоорондо хэлсээ баталха хэрэгтэ хэзээ нэгэтэ амжалта туйлагдаха ааб-за гэжэ этигэн найдаба.

Байгша оной август һарада Гватемалада энэ районой табан ороной президентүүдэй уулзалгын үедэ гар табигдаһан үгээ ойлголсолгонуудай ашаар эхилһэн Түбэй Америкэдэхи байдалые эбэй ёһоор гуримшуулан шиидхэхэ хэрэгтые арадуудай үргэнөөр дэмжэжэ байһыень Латиин Америкын оронуудай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд, Европын экономическа булгэм һайшаан дэмжэбэ гэжэ Б. Сепульведа СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Э. А. Шеварднадзитай уулзахадаа тэмдэглэбэ. Үгээ ойлголсолгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлжэ байһан Түбэй